

**LOKALNA AKCIJSKA GRUPA „SJEVERNA ISTRA“
GRUPPO DI AZIONE LOCALE „ISTRIA SETTENTRIONALE“**

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA 2014. – 2020.

V2 – I5

Izrađivač:

Lokalna akcijska grupa „Sjeverna Istra“, Novigrad

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. – Pripremna pomoć – Izrada LRS-a 2014. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020.

Udio sufinanciranja: 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

Novigrad, prosinac 2021.

Sadržaj

Pojmovnik	2
Uvod	3
1. Značajke područja LAG-a "Sjeverna Istra"	4
1.1. Opće zemljopisne značajke područja.....	4
1.1.1. Površina i granice područja.....	4
1.1.2. Teritorijalni ustroj LAG – područja Sjeverne Istre.....	4
1.1.3. Reljefne i klimatske značajke	7
1.1.4. Kulturno-povijesna baština	7
1.1.5. Prirodna baština – NATURA 2000.....	8
1.1.6. Natura Histrica.....	9
1.1.7. Institucionalna infrastruktura – obrazovanje.....	9
1.1.8. Komunalna infrastruktura	10
1.1.9. Fizička infrastruktura.....	11
1.2. Gospodarske značajke.....	11
1.2.1. Razvijenost gradova i općina LAG-a "Sjeverna Istra".....	12
1.2.2. Tržište radne snage	13
1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a "Sjeverna Istra"	14
1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo	14
1.2.5. Turizam.....	16
1.3. Demografske značajke područja	17
1.3.1. Broj stanovnika	17
1.3.2. Struktura stanovništva.....	17
1.3.3. Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a.....	18
2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja	19
3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a "Sjeverna Istra"	23
3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja	23
4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR-a 2014. – 2020.	26
5. Kriterij odabira	32
5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka.....	33
6. Opis tema planiranih projekata suradnje i način odabira projekata suradnje	37
6.1. Projekti međuteritorijalne suradnje.....	37
6.2. Način odabira projekata suradnje.....	38
7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima	38
7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a	40
8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS-a	41
8.1. Primjena načela "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socioekonomski ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije	41
8.2. Opis partnerstva	42
8.2.1. Upravni odbor	42
9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a	43
9.1. Tijek provedbe LRSa na razini svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.	44
9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.	48
9.3. Redovito poslovanje	48
10. Način praćenja i vrednovanje LRS-a	48
10.1. Opis praćenja provedbe LRS-a	49
10.2. Organizacija praćenja LRS-a	49
10.3. Opis vrednovanja provedbe LRS-a	50
10.4. Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRS.....	51
10.5. Opis procjene provedbe LRS-a.....	52
11. Opis sposobnosti provedbe LRS-a	52
12. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a	52
12.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja)	52
12.2. Procjena potrebnih financijskih sredstava.....	53
12.3. Financiranje provedbe LRS-a	53
13. Prilozi LRS-u	55

Napomena:

Ova strategija predstavlja petu izmjenu Lokalne razvojne strategije LAG-a „Sjeverna Istra“ (u daljnjem tekstu: LRS LAG-a „Sjeverna Istra“) sukladno Pravilniku o provedbi mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN br. 91/2019) te Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. (NN 37/2020 i NN 31/2021) a u svezi s Pravilnikom o provedbi podmjere 19.2. »Provedba operacija unutar CLLD strategije«, podmjere 19.3. »Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a« i podmjere 19.4. »Tekući troškovi i animacija« unutar mjere 19 »Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)« iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN 96/2017) te Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi podmjere 19.2. »Provedba operacija unutar CLLD strategije« podmjere 19.3. »Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a« i podmjere 19.4. »Tekući troškovi i animacija« (NN 53/2018) te Ugovorom o dodjeli sredstava odabranom LAG-u br. 5732 kao i Aneksom ugovora o dodjeli sredstava odabranom LAG-u br. 5732/3, potpisanim između LAG-a „Sjeverna Istra“ i Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Pojmovnik

1. *Lokalna akcijska grupa* (u daljnjem tekstu: LAG) je partnerstvo predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora određenog ruralnog područja koje je osnovano s namjerom izrade i provedbe lokalne razvojne strategije tog područja, a čiji članovi mogu biti fizičke i pravne osobe.
2. *CLLD* (eng. *Community Led Local Development* – „lokalni razvoj pod vodstvom zajednice“) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije koja pomaže njihovom području u prijelazu k održivoj budućnosti.
3. *LEADER* (franc. *Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale* – „veze među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva“) je mehanizam provedbe mjera politike ruralnog razvoja Europske unije, a temelji se na realizaciji lokalnih razvojnih strategija kojima upravljaju lokalne akcijske grupe.
4. *Lokalna razvojna strategija* (u daljnjem tekstu: LRS) je CLLD-strategija, tj. strateški plan-sko-razvojni dokument koji donosi i provodi LAG za područje koje obuhvaća.
5. *PRR* – Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. – 2020.
6. *SC* – specifičan cilj definiran u LRS-u.
7. *Tip operacije* je skup aktivnosti koje pridonose ostvarivanju ciljeva jednog ili više prioriteta Europske unije za ruralni razvoj na koje se odnose.
8. *Nositelj projekta/prijavitelj* je svaki subjekt koji je podnio prijavu odabranom LAG-u za odabir projekta/operacije, a koji je izravno odgovoran za početak, upravljanje, provedbu i rezultate projekta/operacije i koji ima prebivalište, registriran je ili ima podružnicu unutar područja koje obuhvaća odabrani LAG.
9. *OPG* – Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo.
10. *PG* – poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.
11. *Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva* je ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva izražen u eurima.
12. *Ukupni SO poljoprivrednog gospodarstva* je zbroj vrijednosti svih proizvodnji dobiven množenjem SO-a svake pojedine proizvodnje s odgovarajućim brojem jedinica proizvodnje.
13. *LAG Natječaj* je natječaj koji provodi LAG za mjeru, podmjeru, tip operacije koji je naveden u LRS-u i namijenjen nositeljima projekta na području LAG-a.

Uvod

Ova lokalna razvojna strategija drugi je strateški dokument Lokalne akcijske grupe (LAG) „Sjeverna Istra“, koja obuhvaća područje jedanaest (11) jedinica lokalne samouprave i to gradove Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago te općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće, Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada, Tar-Vabriga – Torre-Abrega i Kaštelir-Labinci – Castelliere-S. Domenica.

Lokalna razvojna strategija izrađena je za financijsko razdoblje od 2014. do 2020. godine, u skladu s nacionalnim i županijskim strateškim dokumentima više razine, a svojim strateškim ciljevima daje dugoročne odgovore na potrebe koje utječu na usmjeravanje razvoja područja LAG-a „Sjeverna Istra“. Izrada Strategije utemeljena je na Pravilniku o provedbi Mjere 19 „Potpora lokalnom razvoju unutar inicijative LEADER (CLLD – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)“, točnije podmjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD-strategije“, podmjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a“ i podmjere 19.4. „Tekući troškovi i animacija“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN 96/2017) te Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi podmjere 19.2. »Provedba operacija unutar CLLD strategije« podmjere 19.3. »Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a« i podmjere 19.4. »Tekući troškovi i animacija« (NN 53/2018)

Na razradu strateških ciljeva utjecali su raspoloživi i predvidivi izvori financijske potpore domaćih i europskih fondova, u prvom redu mjera iz Programa ruralnog razvoja RH 2014. – 2020.

Polazeći od razvojnih potreba, ali i mogućnosti LAG-područja, ovom se Strategijom utvrđuju vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, što predstavlja okvir i neophodnu osnovu za pripremu, financiranje i provedbu razvojnih projekata, koji su ključni pokretač promjena u gospodarstvu i društvu u cjelini. Strategijom razvoja područja lokalne akcijske grupe LAG „Sjeverna Istra“ 2014. – 2020. definirani su ciljevi usmjereni k ruralnom razvoju područja, jačanju i očuvanju njegovih potencijala te zaustavljanju procesa depopulacije i starenja stanovništva koji pridonose ostvarenju horizontalnih ciljeva Programa ruralnog razvoja, a to su inovacije, ublažavanje klimatskih promjena i zaštita okoliša.

Proces izrade Strategije LAG-a „Sjeverna Istra“ slijedio je načela europskog pristupa LEADER – povezivanje predstavnika civilnog, gospodarskog i javnog sektora sjeverno-istarske mikroregije u razvojno partnerstvo, u kojem će zajedno osmišljavati i provoditi strateške ciljeve i prioritete koji odgovaraju uvjetima, resursima i kapacitetima njihovog područja. Strategija je dokument otvoren prema promjenama i intervencijama koje će neminovno uslijediti.

Strategija je izrađena kroz interaktivni moderirani proces putem radionica na kojima su sudjelovala 52 predstavnika različitih skupina dionika: predstavnici gospodarstva, jedinica lokalne samouprave te predstavnici civilnog sektora. Članovi radne grupe su bili aktivno uključeni u pripremu Lokalne razvojne strategije za područje LAG-a „Sjeverna Istra“. S obzirom na iskazani interes dionika, sudjelovanje na informativnim radionicama o pripremi i provedbi projekata, skupštinama LAG-a te radionicama za izradu Lokalne razvojne strategije (ukupno 9 radionica, po tri za svaki sektor), pokazuje se zainteresiranost zajednice za aktivnosti LAG-a. Budući da Razvojna strategija nije samo dokument nego je i proces, način mišljenja i djelovanja svih uključenih u razvoj LAG-a Sjeverne Istre, njezino usvajanje nije završetak jednog pothvata, nego tek prvi korak u zajedničkom naporu prema ostvarivanju zajedničkih ciljeva. U tome, osim nositelja razvoja, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora okupljenih u LAG-u „Sjeverna Istra“, izuzetno važnu ulogu imaju i svi građani Istarske županije i LAG-a Sjeverne Istre. Skupština i Upravni odbor LAG-a „Sjeverna Istra“ usvojili su Lokalnu razvojnu strategiju 23. ožujka 2016. godine.

1. Značajke područja LAG-a „Sjeverna Istra“

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Površina i granice područja

Teritorij LAG-a „Sjeverna Istra“ obuhvaća područje jedanaest jedinica lokalne samouprave, i to gradove Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago te općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće, Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada, Tar – Vabriga – Torre – Abrega i Kaštelir – Labinci – Castelliere – S.Domenica. Na sjeveru LAG graniči s prostorom Republike Slovenije, zapadnu granicu čini Jadransko more, a istočni rub određen je granicom Istarske i Primorsko–goranske županije. Na površini od 775 km² prema Popisu stanovništva iz 2011. godine živi 37.279 stanovnika, što znači da je gustoća naseljenosti 48,10 stanovnika po četvornom kilometru (Dodatak 1. Grafički prikaz područja LAGa prema jedinicama lokalne samouprave). U odnosu na Popis stanovništva 2001. godine, područje LAGa bilježi porast od 1.284 stanovnika, odnosno 4%. Na području gradova živi 29.127 (78,13%), a u općinama 8.152 (21,87%) stanovnika. Status brdskoplaninskog područja ima Općina Lanišće¹, koja ujedno spada i u treću skupinu područja od posebne državne skrbi zajedno uz općine Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole².

1.1.2. Teritorijalni ustroj LAG – područja Sjeverne Istre

Potpisivanjem Sporazuma o postupku i mjerama za osnivanje LAG-a ruralnog područja sjeverne Istre 14. ožujka 2011. godine, gradovi Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova, Umag – Umago i općine Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana, Lanišće i Oprtalj – Portole, inicirali su postupak osnivanja LAG – a „Sjeverna Istra“ te iskazali želju i odlučnost u animiranju i udruživanju dionika javnog, civilnog i gospodarskog sektora na svom području. U 2015. godini LAG – u se pridružuju i općine Vižinada – Visinada, Tar – Vabriga – Torre – Abrega i Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica.

Riječ je o području koje je povijesno, zemljopisno, gospodarski i društveno vrlo povezano, a kroz djelovanje LAG- a nastojanja u njihovom jačem povezivanju dobit će bolje usmjerenje, koordinaciju i zbog toga vjerujemo u uspješnost provođenja projekata od važnosti i interesa za cijelo područje LAG-a „Sjeverna Istra“.

U nastavku je u kratkim crtama opisano područje JLS-ova koje čine područje LAG-a „Sjeverna Istra“.

Područje **Grada Buje – Buie** proteže se na sjeverozapadnom dijelu Istarskog poluotoka i Republike Hrvatske. Na području od 103,40 km² živi oko 6.000 stanovnika. Smješten je između rijeka Mirne i Dragonje, na sjeveru među brežuljcima Gornje Bujštine, a južno do Jadranskog mora u Kanegri i Piranskom zaljevu. Široki pojas na sjeveru geolozi nazivaju bujski krš ili sedlasta (antiklinalna) zaravan Buja. Pored naselja Buja, Grad obuhvaća i veća naselja Kaštel, Plovaniju, Momjan, Marušice, Krasicu i Kršete. Blizina mora i kontinentalnog krajolika, raznolikost mediteranske i blage kontinentalne klime, tradicija u poljoprivrednoj proizvodnji, obrtu, industriji, lovstvu i turizmu, doline i brda, netaknuta priroda, nepostojanje zagađivača okoline, blizina Pule, Rijeke, Kopra i Trsta čine područje Grada Buje

1 Zakon o brdsko planinskim područjima (NN 118/18); Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/19)

2 Zakon o područjima posebne državne skrbi, NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14, 147/14, 18/15, 106/18

– Buie atraktivnim područjem Istarskog poluotoka. Grad Buje – Buie administrativno je, sudsko i školsko središte Bujštine.

Općina Brtonigla – Verteneglio proteže se sjeverozapadnim dijelom Istarskog poluotoka na teritoriju površine cca 32 km², najvećim dijelom leži na ruralnom području, a u zapadnom dijelu ima izlaz na more. Stanovništvo općine broji 1.626 stanovnika i koncentrira se u pet većih naselja: Brtonigla – Verteneglio, Nova Vas, Kariador, Radini i Fiorini. Na obali dugoj oko 3 kilometara, u jednom njenom dijelu smjestio se jedan od najvećih i najboljih hrvatskih autokampova „CampingIN Park Umag“. Većina aktivnog stanovništva općine bavi se poljoprivredom, te je stoga općina bogata raznim strukturama s velikim razvojnim i proizvodnim potencijalom, kao što su vrijedni primarni proizvodi visoke kvalitete, a to posebno vrijedi za proizvodnju vina: čak je 500 ha pokriveno vinogradima, a vinogradarstvo i proizvodnja vina jedna je od primarnih djelatnosti stanovništva. Brtoniglu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne i arheološke znamenitosti, šarolikost ambijenta i ovdašnjih običaja i tradicija.

Grad Buzet zajedno s okolicom, poznatom kao Bužeština, obuhvaća 167 km² i broji 6.133 stanovnika. Pod Bužeštinom se podrazumijeva područje grada Buzeta, te sva sela i zaselci Roštine, Humštine, Vrhuvštine, Račištine i Sovinjštine. Područje Bužeštine smješteno je u najsjevernijem unutrašnjem dijelu Istre, na prostoru između tri velika gradska središta: Rijeke, Trsta i Pule. Područje je vrlo raznoliko, od 10 m do preko 1000 m nadmorske visine, a iz toga proizlaze i razlike u klimi. Dok u dolini rijeke Mirne prevladava blaga mediteranska klima, u planinskom dijelu Ćićarije vlada kontinentalna, planinska klima. Područje Ćićarije, tzv. „Krov Istre“, sa svojim šumovitim predjelima te divnim travnjacima i pašnjacima može pružiti ugodan odmor, osobito u ljetnim mjesecima, a ljubiteljima zimskih radosti i zimi. U dolini rijeke Mirne, uz rub Motovunske šume razvio se zdravstveni turizam u lječilištu Istarske toplice. Imajući u vidu narodnu izreku «Zdravlje je najveće bogatstvo čovjeka», Istarske toplice pružaju sumpornu vodu, termalne i blatne kupke koje se koriste za liječenje reumatskih bolesti i endokrinog sustava.

Općina Grožnjan – Grisignana smještena je na sjeverozapadu Istre, 15 km od mora. Samo mjesto Grožnjan – Grisignana nastanjeno je sa 165 stanovnika, a cijela općina broji 736 stanovnika u 11 pripadajućih naselja i površine 66 km². Grožnjan – Grisignana je u cijelosti zaštićen kao spomenik kulture s bogatom tradicijom i poviješću. Područje Općine Grožnjan – Grisignana obiluje prirodnim potencijalima: plodnom zemljom i pitomim brdima pogodnima za maslinarstvo i vinogradarstvo; te povijesnim potencijalima: arheološkim nalazištima i očuvanim srednjovjekovnim gradićima i objektima. Naselje Grožnjan proglašeno je 1965. g. gradom umjetnika, što je pridonijelo doseljavanju likovnih umjetnika i drugih kulturnih djelatnika. Svoju kulturnu dosljednost Grožnjan nastavlja titulom centra Hrvatske glazbene mladeži. Grožnjan je ekološki sačuvano područje, bogato raznovrsnom florom i faunom te prirodnim znamenitostima, izuzetno pogodno za razvoj kulturnog i održivog turizma.

Općina Lanišće prostire se u brdsko-planinskom području Ćićarije, koja se nalazi na sjeveroistoku Istarskog poluotoka. Granice Ćićarije nisu točno određene, na sjeverozapadu prelaze u područje Krasa (Slovenija), na jugoistoku je povezana s planinom Učkom, jugozapadnu granicu čini greben koji je od srednje istarske zone viši od 200 do 400 metara, a sjeveroistočni dio čini planinski lanac s više vrhova viših od 1000 metara. Središnji dio opisanog područja Ćićarije zauzima Općina Lanišće, koja se prostire od planine Žbevnice do Oštrog vrha na površini od 143 km² te prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011.

godine broji 329 stanovnika. U svom sastavu ima 14 naselja, i to: Lanišće, Podgaće, Prapoće, Klenovšćak, Kropinjak, Slum, Trstenik, Rašpor, Račja Vas, Dane, Vodice, Jelovice i Brgudac. Prostor s jedne strane obuhvaća planinski lanac s više vrhova koji prelaze visinu od 1000 m te visoravan na visini od oko 600 metara koja se pruža između planinskih lanaca i grebena koji čine jugozapadnu granicu.

Grad Novigrad – Cittanova smješten je na sjeverozapadnoj obali Istarskog poluotoka i udaljen je 25 km od granice sa Slovenijom. Po 15-ak kilometara udaljen je od obližnjih gradskih centara – Poreča, Umaga i Buja. Gradsko područje prostire se na 27 km² površine, od Dajle na sjeveru do ušća rijeke Mirne na jugu. Područje Grada službeno obuhvaća ukupno pet naselja: Antenal, Bužinija, Dajla, Mareda i Novigrad – Cittanova. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine područje grada Novigrada – Cittanova ima 4.345 stanovnika, od toga 2.050 muškaraca i 2.295 žena. Najvažnije djelatnosti su hotelijerstvo i turizam, prerađivačka industrija, usluge prijevoza, građevinarstvo, poljoprivreda, ribarstvo i druge uslužne djelatnosti. Grad Novigrad – Cittanova nalazi se u području povoljnih klimatskih prilika koje pružaju sve potrebne uvjete za razvoj poljoprivrede i gotovo cjelogodišnji turizam.

Općina Oprtalj – Portole nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Istarskog poluotoka, između Buja na zapadu i Buzeta na istoku. Ranije je današnja Općina Oprtalj – Portole pripadala bivšoj Općini Buje – Buie (njezin sjeverozapadni dio) i bivšoj Općini Buzet (njezin jugoistočni dio). Općina Oprtalj – Portole prostire se na 62 km², a prema popisu stanovništva iz 2011. godine broji 850 stanovnika te je jedna od najrjeđe naseljenih općina u Istarskoj županiji. Visinske razlike na području Općine Oprtalj – Portole kreću se od 10m/nv u dolini Mirne do 498m/nv. S trga u Oprtlju pružaju se panoramski vidici na Motovun, dolinu i ušće rijeke Mirne, obronke Ćićarije i na slovensko gorje.

Grad Umag – Umago slikovit je mediteranski gradić–luka te bogato turističko odredište. Smješten je na zapadnoj istarskoj obali, na samo 10 km od granice sa Slovenijom te je najzapadnije mjesto u RH. Sastoji se od 23 naselja, to su: Babići, Bašanija, Crveni Vrh, Čepljani, Đuba, Finida, Juricani, Katoro, Kmeti, Križine, Lovrečica, Materada, Monterol, Murine, Petrovija, Savudrija, Seget, Sveta Marija na Krasu/dio, Umag – Umago, Valica, Vardica, Vilanija, Zambratija. Prirodne ljepote, povijest i tradicija ovoga područja i okolnog područja Istre, topla mediteranska klima uz obilje sunca tijekom cijele godine te visokokvalitetni smještajni kapaciteti Umag čine idealnim mjestom za odmor. Grad Umag – Umago potiče održivi gospodarski razvoj, posebice razvoj turizma, ribarstva, poljoprivrede, industrije i drugih privrednih grana koje ne narušavaju i ne zagađuju okoliš te promiče društvene, prostorne, prirodne, etničke, kulturne i druge osobitosti svog područja.

Općina Vižinada – Visinada smještena je na području zapadne Istre, na uzvisini ruba doline rijeke Mirne na 257 metara nadmorske visine. Graniči s općinom Grožnjan na sjeveru, općinama Motovun i Karojba na istoku, općinom Višnjan na jugu te općinom Kaštelir–Labinci na zapadu. Okružena je vinogradima zasađenima na crvenoj i bijeloj zemlji. Vižinada se sastoji od 27 naselja: Bajkini, Baldaši, Brig, Bukori, Crklada, Čuki, Danci, Ferenci, Filipi, Grubići, Jadruhi, Lašići, Markovići, Mastelići, Mekiši kod Vižinade, Nardući, Ohnići, Piškovica, Staniši, Trombal, Velići, Vižinada, Vranići kod Vižinade, Vranje Selo, Vrbani, Vrh Lašići i Žudetići, te se s ukupno 1158 stanovnika prostire na 36 km². Vižinadu karakteriziraju kulturno bogatstvo, povijesne znamenitosti i jedinstveni rekreativni užici na obnovljenoj pruzi Parenzana dužine 123 km, koja privlači bicikliste i šetače.

Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere – Santa Domenica smještena je sjeverozapadu Istre i na 10 km udaljenosti od Poreča. Područje od 32 km² sastoji se od 15 naselja: Babići, Brnobići, Cerjani, Deklići, Dvori, Kaštelir, Kovači, Krančići, Labinci, Mekiši kod Kaštelira, Rogovići, Rojci, Roškići, Tadini, Valentići. Stanovništvo se uglavnom bavi malim poduzetništvom i poljoprivredom – poznati su proizvođači vina, krumpira, maslinovog ulja, meda i povrća. Mnogi podrumi ucrtani su u karte vinskih cesta Istarske županije. Sjeverno iznad doline Mirne smještena je Vrbanovica, izletište i spomenpodručje koje je privlačno biciklistima i šetačima zbog biciklističkih staza Poreštine. Zapadnije se nalazi nenaseljeni Sabadin koji je privlačan sportskim letaćkima, paraglajderima, zbog 170 metara nadmorske visine s vrlo povoljnim zapadnim i sjeverozapadnim vjetrovima.

Općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega nekoć su bila dva mjesta, a danas su, šireći se jedan prema drugome, postali jedno naselje te ih dijeli tek prometnica Pula – Trst. Geografska značajka naselja je plodna visoravan (112 metara nadmorske visine), koja se s jugozapada blago spušta prema suncu i moru, a sa sjeverne strane strmo prema ušću rijeke Mirne. U sastavu općine nalazi se 6 naselja: Frata, Gedići, Perci, Rošini, Tar (Torre) i Vabriga (Abrega), koja tvore 28 km površine općine. Gospodarstvo Tara i Vabriga vezano je uglavnom za turizam, za iznajmljivanje privatnog smještaja i za turističko naselje Lanterna, koje je udaljeno 3 km. Ribarstvo i ugostiteljstvo su na drugom mjestu zastupljenosti, a ljudi su se sve više počeli baviti poljoprivredom i maslinarstvom. Bogata arheološka nalazišta: rimske *villae rusticae*, uljare, ladanjske vile patricija i carskih obitelji, „tvornice“ amfora, potopljene luke i gatovi, predstavljaju dio jedinstvene turističke ponude.

1.1.3. Reljefne i klimatske značajke

Dominantna prostorna obilježja područja LAG-a „Sjeverna Istra“ su prostor središnjeg istarskog ravnjaka, presječen dolinom rijeke Mirne, zapadno priobalje i brdovita visoravan Ćićarije na sjeveroistoku. Tu se susreću tzv. „bijela“, „siva“ i „crvena“ Istra – bijela Istra planinskih vrhova, siva Istra u plodnoj unutrašnjosti te crvena Istra na zapadnoj obali poluotoka. Za općinu Brtonigla – Verteneglio karakteristično je da se nalazi na „četiri zemlje“, tj. da su svi tipovi tala koji se nalaze u Istri, uključujući i crno tlo, ispremiješani na prostoru općine. To je jedinstveni slučaj u Istri, a vjerojatno i šire.

Na području LAG-a susreću se blaga mediteranska klima u dolini rijeke Mirne i na obali te oštrija kontinentalna klima u gorskom dijelu. Ukupna godišnja količina oborina iznosi 850 mm. Najveće količine padaju u svibnju (10,0%), listopadu (12,4%), studenom (11,1%) i rujnu (9,6% godišnjih oborina). Tuča je moguća u lipnju i srpnju. Snijeg je rijetka pojava, a zadržava se po nekoliko dana. Karakteristični vjetrovi su bura, jugo i maestral. Više od 2.000 vjetrovitih sati godišnje izmjerenih na Ćićariji potencijal je za korištenje energije vjetra u ovom gospodarski najnerazvijenijem dijelu područja LAG-a. Temperatura mora najniža je u ožujku (9,3 – 11,1°C), a najviša u kolovozu (23,3 – 24,1°C). Salinitet mora prosječno iznosi 36 – 38 promila. U odnosu na vegetacijski period godišnji je raspored oborina neprikladan, jer najviše kiše padne u vrijeme kad nema vegetacije, tj. u toku jeseni i zime (čak 38,3%). Pojava mraza u vegetacijskom periodu je rijetka jer je insolacija veoma povoljna – prosječno ima oko 6,5 sunčanih sati dnevno. Najtopliji mjesec je srpanj s prosječnom temperaturom od 22,9°C, a najhladniji siječanj s prosječnom temperaturom 3,4°C.

1.1.4. Kulturno-povijesna baština

Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ ima bogatu kulturnu baštinu i upravo je povijesno naslijeđe jedno od prepoznatljivih identiteta njegovih jedinica lokalne samouprave. Pojedinačna nepokretna kulturna dobra ovog područja su građevine ili kompleksi građevina koje imaju

izrazit povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj, sačuvane crkve, kapele, stancije te dijelovi kaštela kojih na području LAG-a ima 77. Elementi pokretne povijesne i kulturne baštine su i sačuvani oltari, freske i slično bogatstvo čiji broj prelazi 40 primjeraka. Valorizacija kulturne baštine, bilo da se radi o materijalnoj ili nematerijalnoj, prepoznata je u turističkom sektoru, stoga predstavlja vrlo bitan element za sve jedinice lokalne samouprave. Pregled zaštićene kulturne baštine na području LAG-a prema Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture nalazi se u Dodatku 2.

Nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz generacije u generaciju, gradovi i općine područja LAG-astvaraju kao reakciju na svoje okruženje, svoje uzajamno djelovanje s prirodom i svoju povijest. Ona im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštovanje za kulturnu raznolikost i ljudsku kreativnost. Specifičnost određenih područja, poput gradića Huma koji razvija svoj identitet kao „najmanji grad na svijetu“, Roča kao središta glagoljaštva, Vrha koji je poznat po svom autohtonom pjenušcu, općine Brtonigla – Verteneglio koja se aktivno usmjerava k ekološkim programima u namjeri da bude prepoznata kao ekološka općina na čijem se području nalaze 4 vrste zemlje (crna, siva, crvena i bijela) i kao prva ekološka općina u Hrvatskoj, Livade kao centar svijeta tartufa, pridonose nematerijalnoj kulturnoj baštini područja LAG-a. Pregled nematerijalne kulturne baštine nalazi se u Dodatku 3.

1.1.5. Prirodna baština – NATURA 2000

Prirodna baština čini važan dio kulture koji obuhvaća ruralni i prirodni okoliš s pripadajućom florom i faunom. Ovakva vrsta lokacija sa zaštićenom baštinom često služi kao važna komponenta u neke zemlje koja privlači mnogo domaćih i stranih posjetitelja. Tako područje LAG-a Sjeverne Istre obilježava posebnost ušća rijeke Mirne u Tarsku valu, područje veličine od oko 465 hektara, koje obiluje bogatom florom i faunom s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima, od kojih su mnogi zaštićeni zakonom. To je važna lokacija za seobu, prezimljavanje i gniježđenje ptica vodenih staništa. Na ovome se području tada zadržavaju žalari cirikavci, sibirski vrsta gnjezdarica koja ljeti prelijeće preko tih krajeva u jatima od trideset primjeraka. Planirano je i proglašenje područja posebnog ornitološkog rezervata. Određivanjem formalnog okvira za očuvanje raznolikosti ptica koje tu obitavaju zaštitit će se močvarno područje, jedno od rijetkih preostalih na Mediteranu. Kategoriju posebnog rezervata ima Motovunska šuma, dok okolica Istarskih toplica između Oprtlja i Buzeta pripada kategoriji zaštićenog krajolika.

Područja koja su Prostornim planom Istarske županije zaštićena prema Zakonu o zaštiti prirode kao dijelovi prirodnih vrijednosti u kategoriji posebnih rezervata šumske vegetacije su šuma bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak. U kategoriji značajnog krajobraza: dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne ispod Nove Vasi, dio flišnog dijela od Kaštela do Čepića (Bujski kras), okoliš povijesne cjeline Grožnjan – Grisignana, okoliš povijesne cjeline Kostanjica i okoliš povijesne cjeline Završje. U kategoriji spomenika prirode: geomorfološki – Martineška jama kod Filarije i zoološki – Pinicova jama, jedno od prvih otkrića čovječje ribice u Hrvatskoj. Prostornim planom Istarske županije utvrđena su područja, kompleksi i objekti državne i županijske razine značaja, i to specifično za: kultivirani agrarni krajolik državne i županijske razine značaja – šire područje općina Vižinada – Visinada, Kaštelir– Labinci – Castelliere – S. Domenica, agrarno područje šireg sliva akumulacije Butoniga. Tu je također uključeno područje općine Grožnjan – Grisignana i urbanih naselja Grožnjan – Grisignana i Završje, kultiviranog agrarnog krajolika s terasastim kulturama kanjona rijeke Mirne od Pon-teportona do Istarskih toplica, kultiviranog krajolika humaka akropolskih naselja Grožnjan, Završje i Kostanjica; arheološke i hidroarheološke zone državne i županijske razine značaja – šire obalno područje Novigrada, šire agrarno područje od Buja do Brtonigle, kao i šira područja gradova Buzeta, Umaga i naselje Vižinada.

1.1.6. Natura Histrica

Natura Histrica je javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Istarske županije. Na području LAG-a „Sjeverna Istra“ provela je projekt „Pregon“ u općini Oprtalj – Portole u skladu s Razvojnou strategijom LAG-a 2013. – 2014. Rezultati su usklađeni s ciljem projekta – održavanje biološke raznolikosti potoka, vlažnih poluprirodnih travnjaka i šuma kao staništa europski značajnih vrsta (lombardijskih smeđih žaba, leptira močvarnog okaša te pužića uskoušćanog i trbušastog zvrčića) osiguravanjem povoljnog vodnog režima i načina košnje i ispaše. Cilj su također i poticanje ekstenzivne poljoprivrede, što dovodi do održivog razvoja, podupiranje održivog šumarstva i lovstva te promicanje ekoturizma.

Slika 1 Pregled područja LAG-a „Sjeverna Istra“ Natura 2000.

Izvor: Karta Natura2000.eea.europa.eu.

Područja od značaja za zajednicu (pSCI)³ na području LAG-a „Sjeverna Istra“ su: Markova jama, Pincinova jama, Rabakova špilja, špilja iznad Velikog bresta, špilja pod Krugom, vlažne livade uz potok Bračana (Žonti), vlažne livade uz potok Malinska, vlažne livade kod Marušića, vlažne livade uz Jugovski potok (Štrcaj), Park prirode Učka, doline rijeke Mirne i šire područje Butonige, Motovunska šuma, Novačka pećina, Istarske toplice, Pregon, Kotli, Jama kod Komunne, Radota špilja, Račice – Račićki potok, Mlaka, Žbevnica, Argile, Istra – Oprtalj – Portole, Istra – Čački, Istra – Martinčići, Jama kod Rašpora i ušće Mirne.

1.1.7. Institucionalna infrastruktura – obrazovanje

Obrazovni sustav Istarske županije kojoj pripada područje LAG-a „Sjeverna Istra“ uključuje obrazovne programe koji se provode na razini predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja.

Predškolski odgoj

U vlasništvu JLS-a na području LAG-a „Sjeverna Istra“ djeluje ukupno 20 dječjih vrtića, od čega dva dječja vrtića i pojedine odgojne skupine izvode programe na talijanskom jeziku za pripadnike talijanske nacionalne manjine. Dječji vrtići na području LAG-a „Sjeverna Istra“ čine 32,26 % ukupnog broja dječjih vrtića (62) na području Istarske županije.

Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje

Sustavom osnovnoškolskog obrazovanja na području LAG-a „Sjeverne Istre“ obuhvaćeno je 13 osnovnih škola, od čega su dvije talijanske, dvije glazbene te jedna dvojezična osnovna škola, što čini 27% ukupnog broja osnovnih škola na području Istarske županije. Na

³ Site of Community Interest.

području LAG-a Sjeverne Istre djeluju ukupno četiri srednjoškolske ustanove, što čini 16% ukupnog broja srednjoškolskih ustanova Istarske županije.

Visokoškolsko obrazovanje

Visokoškolsko obrazovanje na području Istarske županije odvija se putem Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, odsjeka Veleučilišta u Rijeci te Politehnike Pula, Visoke tehničko – poslovne škole. Na području LAG-a „Sjeverne Istre“ ne postoje ustanove visokoškolskog obrazovanja, što predstavlja svojevrsan potencijal ulaganja za budućnost.

Zdravstvo i socijalna skrb

LAG Sjeverne Istre ima relativno kvalitetnu i dobro organiziranu zdravstvenu zaštitu. Na području LAG-a „Sjeverne Istre“ postoje dvije ispostave Istarskih Domova zdravlja, u Umagu i Buzetu, te zdravstvene stanice (ambulate) u Bujama, Brtonigli i Novigradu. Najbliže opće bolnice nalaze se u Puli i Rijeci te Izoli (Slovenija).

Na području LAG-a postoji Centar za socijalnu skrb u Bujama koji je nadležan za sve JLS-ove unutar LAG-a „Sjeverne Istre“, osim za Buzet i Lanišće, koji pripadaju Centru za socijalnu skrb Pazin i Kaštelir – Labinci, te Vižinadu i Tar – Vabrigu, koje pripadaju Centru za socijalnu skrb Poreč. Institucionalni oblik socijalne skrbi provodi se u okviru tri doma za starije i nemoćne osobe smještenih u Buzetu, Novigradu i Umagu s kapacitetom od 451 osobe. Na području LAG-a Sjeverne Istre djeluju dvije udruge Crvenog križa, dva kluba liječenih alkoholičara te četiri društva tjelesnih invalida.

1.1.8. Komunalna infrastruktura

Sakupljanje komunalnog otpada

Planskim dokumentima zacrtana je uspostava integriranog sustava gospodarenja otpadom na području Istarske županije (Prostorni plan Istarske županije, Plan gospodarenja otpadom na području IŽ-a do 2015. godine), što je u suglasnosti s zakonskim propisima RH, strateškim dokumentima RH (Strategija gospodarenja otpadom RH i Plan gospodarenja otpadom na području RH od 2015. do 2021.) i Okvirnom direktivom o otpadu EU-a.

Organizirano prikupljanje otpada na području LAG-approve komunalne tvrtke 6. Maj d.o.o. Umag (za područje gradova Umaga – Umago, Novigrada – Cittanova, Buja – Buie, općina Brtonigla – Verteneglio, Grožnjan – Grisignana i Oprtalj – Portole), zatim Park d.o.o., Buzet (za područje grada Buzeta i općine Lanišće) te Usluga d.o.o. za područje općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica i Vižinada – Visinada. Prikupljeni otpad odlaže se na 3 sanitarna deponija s uređenim reciklažnim dvorištima: Griža u Buzetu, Donji Picudo kod Umaga, Košambra kod Poreča te deponij građevinskog otpada Salveta u Novigradu. Djelokrug komunalnog poduzeća 6. Maj d.o.o. svojom djelatnošću pokriva 375 km², komunalno poduzeće Park d.o.o. pokriva 314,09 km², a komunalno poduzeće Usluga d.o.o. pokriva 348 km², čime je pokriveno cjelokupno područje LAG- a.

Vodoopskrba i odvodnja

Cijelo područje LAG-a opskrbljuje se vodom iz sustava Istarskog vodovoda d.o.o. u Buzetu, koje je zaduženo i za vodoopskrbu većeg dijela Istarske županije. Manje od 1% stanovništva još uvijek koristi vlastite izvore ili kišnicu iz privatnih cisterni. Od izvorišta vode koji se koriste u javnoj vodoopskrbi postoje izvori Sveti Ivan, Gradole, Bulaž te akumulacijsko jezero Butoniga ukupnog nominalnog kapaciteta 2.550 l/s.

Na području LAG-a je 15.977 domaćinstava spojeno na vodoopskrbnu mrežu, od čega ih 8.277 ima kanalizacijski priključak, što iznosi 51,81%. Najbolju opremljenost kanalizacijskom infrastrukturom ima Grad Novigrad – Cittanova s 84,73%, dok općine Lanišće, Vižinada – Visinada i Kaštelir – Labinci nemaju dovoljno razvijenu kanalizacijsku mrežu. Osim domaćinstava vodu iz sustava javne vodoopskrbe koristi 3.956 gospodarskih subjekata, od čega je 2.551 spojeno na kanalizacijsku mrežu, što čini 64,48%, a 7.641 su vikendice, od čega su 5.303 spojene na kanalizaciju i što čini 69,40%.

Energetika

Sustav opskrbe električnom energijom na području LAG-a pripada distribucijskom području Istre. Distribucijom upravlja tvrtka Elektroistra Pula sa sjedištem u Zagrebu. Područje LAG-a pokriveno je sa tri izdvojena pogona u Bujama, Buzetu i Poreču.

Opskrba plinom na području LAG-a postoji samo na području Umaga, gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan – Umag, dok za ostala područja LAG-a postoji realna potreba i potencijal za spajanje na plinovod i razvoj mreže putem distributivne mreže koncesionara Plinare d.d., Pula.

1.1.9 Fizička infrastruktura

Cestovni promet

Geoprometni položaj područja LAG-a „Sjeverne Istre“ određen je sustavom državnih cestovnih pravaca prema Rijeci, Puli, Kopru i Trstu te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Ukupna dužina županijskih cesta iznosi 142 km, lokalnih 215 km te nerazvrstanih 695 km. Kroz LAG prolaze glavne prometnice s tri međunarodna granična prijelaza: Požane, Kaštel i Plovanija. Iste prometnice vode prema moru, lukama, regionalnim centrima, industrijskim zonama te zbog toga imaju strateško značenje.

Pomorski promet

Lukama javnog prometa županijskog i lokalnog značaja na području LAG-a upravlja županijska lučka uprava Umag – Novigrad te lučka uprava Poreč. Turistički i trgovački promet postoji na međunarodnoj razini u lukama u Umagu, Novigradu i Antenalu te na području Tar-Vabriga, dok je lokalni pomorski promet osnovan na ribarskim plovilima te brodicama za sport i rekreaciju. Pomorskih trajektnih veza na području LAG-a nema, iako je pomorska važnost u turističke svrhe izuzetno velika, jer je područje LAG-a, kao najsjevernijeg pomorskog područja RH, najbliže zapadnoeuropskim zemljama.

Željeznički promet

Željeznički promet na području LAG-a prolazi regionalnom željezničkom prugom Pula – Pazin – Lupoglav – Buzet, ukupne duljine 91,14 km, koja je, osim s Hrvatskom, međunarodno povezana i sa Slovenijom i Italijom. Za gradove i općine područja LAG-a značajne su željezničke stanice u Kopru u susjednoj Sloveniji i Trstu u Italiji.

Zračni promet

Na području LAG-a nema zračnih luka, stoga zračni putnički promet gravitira prema međunarodnim lukama u Puli, Trstu, Veneciji i Ljubljani. Zračna luka Pula ima najveći značaj u gospodarskom smislu, pogotovo za turistički sektor.

1.2. Gospodarske značajke

Dominantne djelatnosti u stvaranju ukupnog prihoda na području LAG-a su turizam, poljoprivreda, ribarstvo, industrija, uslužne djelatnosti, mali proizvodni pogoni, trgovina na veliko i malo, autoprijevozništvo i građevinarstvo. U industriji su zastupljene djelatnosti obrade metala,

stolarstva, kemijska i elektronička djelatnost, distribucija električne energije i informatička djelatnost te proizvodnja automobilskih dijelova. Prema broju trgovačkih društava u odnosu na djelatnost dominiraju dvije uslužne djelatnosti: trgovina i poslovanje nekretninama, a slijede ih razne poslovne usluge od kojih je registrirano 52% trgovačka društava, dok ostatak otpada na prerađivačku industriju, građevinarstvo, prijevoz, skladištenje i veze, hotele i restorane te ostale djelatnosti, odnosno poljoprivredu i rudarstvo. Popis značajnih gospodarskih subjekata s područja LAG-a „Sjeverna Istra“ nalazi se u Prilogu – Dodatak 4.

Tablica 1. Usporedba poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. i 2014. godini.

Područje LAG-a	Broj poslovnih subjekata	
	2012	2014
Istarska županija	8.526	9.429
Grad Buje – Buie	293	330
Grad Buzet	219	235
Grad Novigrad – Cittanova	304	315
Grad Umag – Umago	890	919
Općina Brtonigla – Verteneglio	68	67
Općina Grožnjan – Grisignana	15	19
Općina Lanišće	4	3
Općina Oprtalj – Portole	32	37
Općina Tar Vabriga Torre Abrega	nije bila član LAGa	84
Općina Vižinada – Visinada	nije bila član LAGa	35
Općina Kaštelir Labinci – Castelliere S. Domenica	nije bila član LAGa	74
LAG „Sjeverna Istra“	1.825	2.118

Izvor: Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Pula, 2012. i 2014. godina.

Na području LAG-a „Sjeverne Istre“ evidentirano je 2.118 poslovnih subjekata u 2014. godini, što čini 22,46% ukupnog broja registriranih poslovnih subjekata u Istarskoj županiji. Najviše poslovnih subjekata ima Grad Umag – Umago, njih 919. Ako usporedimo broj poslovnih subjekata na području LAG-a u 2012. godini i onih u 2014., vidljivo je povećanje u 2014. godini za 5,48%⁴. Priključenjem općina Vižinada – Visinada, Tar – Vabriga – Torre – Abrega i Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica, opseg broja poslovnih subjekata za LAG „Sjeverna Istra“ povećao se za 16,05%. Na području LAG-a provodi se kontinuirana sustavna izgradnja poduzetničke infrastrukture putem programa sufinanciranja, poticajnog kreditiranja, osnivanja potpornih institucija, izgradnje i opremanja poslovnih zona, promocije i edukacije. Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ obuhvaća 129,36 ha poslovnih zona. Grad Umag – Umago ima najveću površinu poslovnih zona u iznosu od 50,16 ha, a 69,85% poduzetnika s područja LAG-a „Sjeverna Istra“ djeluje unutar tih zona. Općine Grožnjan – Grisignana, Lanišće i Oprtalj – Portole, Vižinada – Visinada i Tar – Vabriga – Torre – Abrega nemaju izgrađene poslovne zone. U tablici Dodatak 5. dan je pregled poslovnih zona na području LAG-a „Sjeverne Istre“.

1.2.1. Razvijenost gradova i općina LAG-a „Sjeverna Istra“

Istarska županija je u usporedbi s ostatkom Republike Hrvatske iznimno razvijena, veći indeks razvijenosti ima samo Grad Zagreb. Međutim unutar same Istarske županije, među njenim gradovima i općinama, postoje znatne razlike u razvijenosti. Tablica koja slijedi pokazuje razlike na području LAG-a „Sjeverne Istre“ prema različitim razvojnim pokazateljima.

4

Usporedba pokazatelja za JLS koje su bile članice LAG-a „Sjeverna Istra“ 2012. i 2014. godine.

Tablica 2. Vrijednosti osnovnih pokazatelja razvijenosti na području LAG-a „Sjeverne Istre“ za 2013.

JLS	Prosječni dohodak <i>per capita</i>	Prosječni izvorni prihodi <i>per capita</i>	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Kretanje stanovništva (%)	Udio obrazovnog stanovništva u stanovništvu 16 – 65 g. (%)	Indeks razvijenosti (%)
Grad Buje – Buie	26.271	3.014	6,6	102,7	76,80	105,25
Grad Buzet	35.963	3.032	6,6	99,7	75,18	115,21
Grad Novigrad – Cittanova	29.019	8.021	5,2	116,5	79,72	141,31
Grad Umag – Umago	32.505	6.580	6,0	109,00	81,03	135,34
Općina Brtonigla – Verteneglio	25.031	5.018	5,5	104,2	67,21	112,85
Općina Grožnjan – Grisignana	19.420	3.868	6,4	98,9	62,58	96,53
Općina Kaštelir– Labinci – Castelliere – S. Domenica	25.120	3.086	5,4	117,8	80,75	110,35
Općina Lanišće	25.875	2.867	5,9	83,7	67,34	96,74
Općina Oprtalj – Portole	22.094	2.757	5,2	89,3	65,16	92,84
Općina Tar– Vabriga – Torre– Abrega	24.480	6.482	6,5	123,4	76,69	127,48
Općina Vižinada – Visinada	26.167	2.240	5,1	101,3	69,82	99,41
LAG „Sjeverna Istra“	26.541	4.270	5,9	104,22	66,59	104,21

Izvor: MRRFEU, Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti, 2013.

1.2.2. Tržište radne snage

Prema podacima o zaposlenima u pravnim osobama Državnog zavoda za statistiku iz ožujka 2014. godine, od ukupnog broja zaposlenih na području LAG-a (9.913 zaposlena), 26% bilo je zaposleno u prerađivačkoj industriji, 13% u trgovačkim djelatnostima, 16% u turizmu, 6% u građevinarstvu, te samo 1% u poljoprivredi, dok ostatak otpada na druge djelatnosti.

Tablica 3. Kretanje nezaposlenosti na području LAG-a u razdoblju od 2012. – 2015. godine.

Grad/Općina	2012	2013	2014	2015
Brtonigla – Verteneglio	47	54	47	38
Buje – Buie	155	194	202	140
Buzet	227	231	175	103
Grožnjan – Grisignana	18	18	19	17
Kaštelir – Labinci – Castelliere– S. Domenica	34	45	38	23
Lanišće	6	11	13	4
Novigrad – Cittanova	129	144	130	105
Oprtalj – Portole	17	19	22	18
Tar – Vabriga – Torre– Abrega	58	64	60	48
Umag – Umago	480	553	568	441
Vižinada – Visinada	26	27	27	21
Ukupno	1197	1360	1301	958

Izvor: HZZ, 2012., 2013., 2014. i 2015. – prosječni broj nezaposlenih po godini.

Ukupan broj nezaposlenih na području LAG-a u 2015. iznosi 958. Na svim se područjima LAG-a bilježi porast broja nezaposlenih u razdoblju od 2012. do 2014. godine, dok sve jedinice lokalne samouprave bilježe smanjenje nezaposlenosti u 2015. Najveći broj nezaposlenih zabilježen je u Gradu Umagu – Umago.

1.2.3. Vanjskotrgovinsko poslovanje na području LAG-a „Sjeverna Istra“

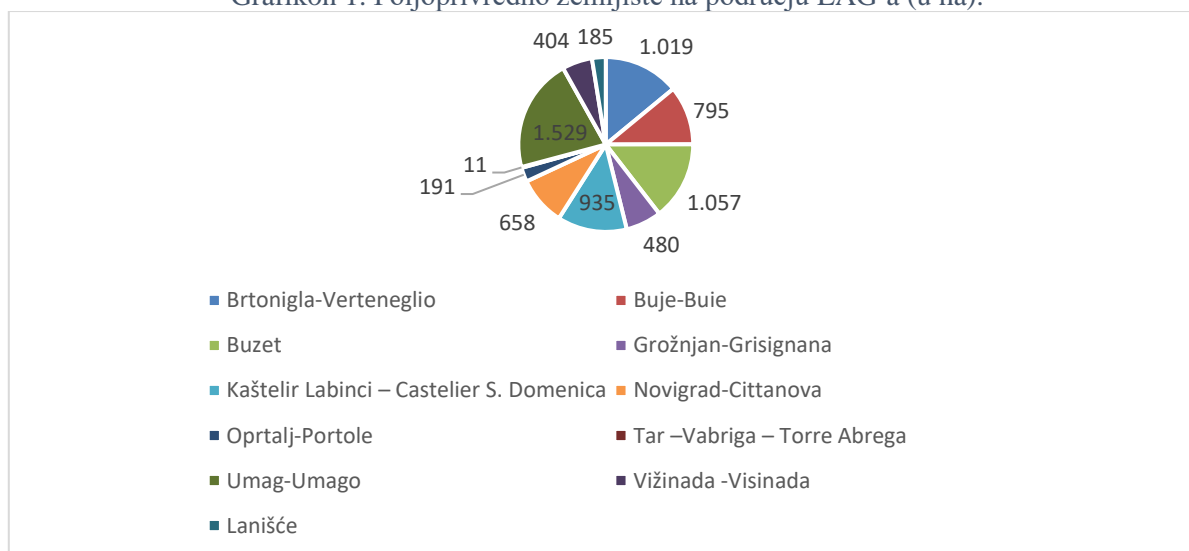
Položaj LAG-a uz granicu sa Slovenijom i na udaljenosti od četrdesetak kilometara od Trsta povoljan je za razvoj trgovačke razmjene. Pored različitih poduzeća za uvoz i izvoz, otvoren je Robni terminal u Bujama, koji nudi novu perspektivu pokretanja razmjene. Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ ostvaruje veći izvoz od uvoza, pa kontinuirano bilježi suficit vanjskotrgovinske bilance. Gradovi i općine s područja LAG-a „Sjeverne Istre“ nalaze se u regiji koja ima uzlaznu putanju razvojnog ciklusa. Strateški zemljopisni položaj i dobra prometna povezanost između Europe i Mediterana, očuvanost prirodnih bogatstava, stabilnost regionalne politike i suradnja s mnogim regijama u inozemstvu čine LAG primamljivom destinacijom za strana ulaganja.

1.2.4. Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo

Poljoprivreda

Područje LAG-a karakterizira uzgoj maslina, proizvodnja visokokvalitetnog maslinovog ulja, vinogradarstvo i proizvodnja vrhunskih vina, proizvodnja povrtlarskih kultura, stočarstvo, peradarstvo, ribarstvo s marikulturom, gospodarenje šumama i šumskim plodovima, lovno gospodarstvo te korištenje vodnih resursa. Postojeći resursi (poljoprivredno i šumsko zemljište, povoljna klima, mogućnost osiguranja navodnjavanja, prostran i bogat akvatorij) s jedne strane te sektor turizma kao tržište za visokokvalitetne (tradicionalne, prepoznatljive, „zdravo“ uzgojene) proizvode s druge strane uvjeti su koji izvjesno omogućuju i daljnji uspješni razvoj poljoprivrede, šumarstva, lovnog i vodnog gospodarstva te ribarstva, uključujući prateće djelatnosti kao okosnicu održivog razvoja na području LAG-a. Znatan dio teritorija LAG-a predstavlja kvalitetno poljoprivredno zemljište, pogodno za uzgoj raznih, prvenstveno prehrambenih, kultura (naročito rajčice, masline, vinove loze, povrtlarskih kultura).

Grafikon 1. Poljoprivredno zemljište na području LAG-a (u ha).

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju prema ARKOD sustavu, 31. prosinca 2015.

Područje LAG-a „Sjeverna Istra“ orijentirano je prema poljoprivredi, što je vidljivo u broju registriranih poljoprivrednih gospodarstava i udjelu broja zaposlenih u poljoprivredi i ribarstvu koji na razini Istarske županije iznosi 32,02 %. Navedeno je prikazano u Dodatku 6. Udio zaposlenog stanovništva u poljoprivredi 2011. godine.

Tablica 4. Broj Poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a i pravna struktura u 2015. godini.

LAG „Sjeverna Istra“	OBI- TELJ- SKO GO- SPODAR- STVO	OBRT	TRGO- VAČKO DRUŠ- TVO
Brtonigla	174	10	5
Buje	255	9	6
Buzet	351	11	6
Lanišće	27	2	1
Oprtalj	59	2	2
Tar – Vabriga	8	0	0
Umag	442	23	21
Vižinada	98	6	1
Novigrad	162	12	6
Kaštelir – Labinci	130	6	4
Grožnjan	83	3	4
Istarska županija	6.203	251	182
Ukupno LAG	1.789	84	56
Ukupno (%) LAG/ Istarska županija	28,84	33,47	30,77

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2015.

Ribarstvo

Ribarstvo na području LAG-a uglavnom ima lokalno značenje kao izvor posla i primanja za značajan broj ribarskih obitelji, no isto je tako usko vezano za turističku sezonu, kada predstavlja značajnu gospodarsku djelatnost za promicanje gastronomske ponude. Izgradnja lučke infrastrukture, uređenje tržišta ribom i uspostava organizacija proizvođača tri su ključna prioriteta prema pravnom redu Europske unije u segmentu tržišta ribom. Veći značaj u budućem razvoju ribarstva dan je gradovima Umagu – Umago i Novigradu – Cittanova, te području općine Tar – Vabriga.

Slika 2. Prikaz ribolovnih zona.

Izvor: Pravilnik o granicama u ribolovnom moru Republike Hrvatske, 2012.

Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su srdela, incun, muzgavac, trlja blatarica i list. Najčešće se plivaličari, odnosno lovi ribu okružujućim mrežama plivaricama s kojima se lovi uglavnom plava riba: srdela, incun, tuna, šnjur, papalina, skuša, palamida, lokarda i dr. Za Umaški zaljev karakterističan je izlov jakobovih kapica (tzv. „kapešante“) povlačenjem rampona po dnu. Uzgoj morske ribe i školjki može predstavljati vrlo značajnu gospodarsku djelatnost, a potrebno ju je razvijati prvenstveno u potencijalu uzgoja školjaka. Na području LAG-a zasad se uzgoj

školjaka obavlja u Savudrijskoj vali. U luci Umag sredstvima EU- a (PHARE) i sredstvima MPRRR- a izgrađen je gat koji je u potpunosti namijenjen ribarima.

Šumarstvo

Područje LAG-a „Sjeverne Istre“ disperzivno je pokriveno šumom i gotovo su ravnomjerno po cijelom teritoriju raspoređeni manji šumski kompleksi. Radi se o prirodnoj submediteranskoj zimzelenoj vegetaciji (lovor, hrast crnika, bor, brnistra, ruj i drugo). Vegetacija priobalja ima razmjerno nisku prirodnu vrijednost, bogati vegetacijski kompleksi ne postoje, a niti osobiti primjerci flore i faune (npr. tercijarni relikti ili endemske biljke i životinje).

Kao osobitost istarske vegetacije ističe se hrast lužnjak uz rijeku Mirnu, koji je inače karakterističan za kontinentalne nizinske dijelove Hrvatske. Od sporednih šumskih proizvoda na području LAG-a „Sjeverne Istre“ nailazimo na različite nedrvne šumske proizvode poput gljiva, različitog samoniklog bilja, cvjetova i plodova šumskog drveća i grmlja, smole, meda, divljači, listinjca, kamena, šljunka i sl. Najznačajniji sporedni šumski proizvod predstavlja tartuf. Na području šuma LAG-a „Sjeverne Istre“ sastojine su u pravilu slabije strukture te se iz njih uglavnom ne mogu pridobiti visoko vrijedni sortimenti iskoristivi za proizvode drvne industrije. Nekvalitetni drveni materijal iz takvih sastojina može se međutim koristiti kao biomasa za potrebe proizvodnje energije.

1.2.5. Turizam

Sektor turizma zbog njegovih ukupnih resursa, dostignutog stupnja razvijenosti i potencijala ima osobitu važnost u razvoju LAG-a „Sjeverne Istre“. Područje LAG-a s očuvanim ambijentalnim, kulturnim i prirodnim vrijednostima, nepostojanjem teške industrije i većih zagađivača, pogodno je za razvoj male privrede i turizma. Uz ekološku poljoprivredu nudi brojne potencijale za razvoj seoskog i izletničkog turizma. Turizam na seoskim gospodarstvima također postaje značajan faktor razvoja na području LAG-a. Zahvaljujući geomorfološkim značajkama LAG posjeduje idealne uvjete za razvoj oblika turističkih aktivnosti na otvorenom i različitih vrsta adrenalinskih sportova.

Turizam na području LAG-a Sjeverne Istre najrazvijeniji je na području uz zapadnu obalu i priobalje (Umag – Umago, Novigrad – Cittanova, Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Brtonigla – Verteneglio), gdje su izgrađena velika turistička naselja, hoteli i kampovi još krajem 60-ih i 70-ih godina. U posljednje se vrijeme javlja trend izletničkog i seoskog turizma u unutrašnjosti, gdje se sve više razvija rekreativni turizam (slobodno penjanje, paraglajding, planinarenje, biciklizam, pješaćenje itd.). Sve veći udio u turizmu zauzima i lovni, gastro-enološki turizam, vinske ceste i ceste maslinovog ulja te zabavni turizam poput vodenog parka Istralandia. Posebnost i izoliranost pojedinih brdsko-planinskih prostora zahtijeva naglašeniju orijentaciju na korištenje lokalnih resursa.

Tablica 5. Dolasci domaćih i stranih posjetitelja na području LAG-a u 2015. godini (bez nautike).

Područje LAG-a	Dolasci	Broj noćenja
Istarska županija	3.570.668	23.568.668
Općina Brtonigla – Verteneglio	65.863	531.763
Grad Buje – Buie	33.502	169.579
Grad Buzet	11.977	43.050
Općina Grožnjan – Grisignana	2.760	14.551
Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica	4.798	54.004
Općina Lanišće	300	1000
Grad Novigrad – Cittanova	203.840	1.267.420
Općina Oprtalj – Portole	14.353	61.127
Općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega	196.816	1.570.156

Grad Umag – Umago	409.697	2.218.786
Općina Vižinada – Visinada	3.410	30.557
LAG Sjeverna Istra	942.997	5.961.989

Izvor: Turistička zajednica Istarske županije, 2015.

U cilju povećanja performansi na turističkom tržištu oformljen je klaster turističkih zajednica Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje, koji je ujedno i prvi klaster u Hrvatskoj koji je prepoznao potrebu za postavljanjem modela suradnje glavnih dionika (turističke zajednice gradova i općina sa svojim članovima, hotelske tvrtke Istraturist Umag, Laguna Novigrad) u klasteru. Klaster Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje karakterizira raznovrsnost i visoka razina kvalitete smještaja, rekreativnih objekata, tipične hrane i vina, jake tradicije i autentičnog gostoprims-tva. Sveukupni turistički rast u klasteru Umag, Novigrad, Brtonigla i Buje ostvaruje se kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava koji podržava diferenciran razvoj turizma na obali i u unutrašnjosti. Ciljevi klastera su produljenje sezone i boravka turista na ostale mjeseci u godini (osim od lipnja do rujna), povećavajući tako njihovu potrošnju i utječući na njihov ponovni dolazak.

1.3. Demografske značajke područja

1.3.1. Broj stanovnika

Prema popisu stanovništva 2011., LAG „Sjeverna Istra“ broji 37.279 stanovnika, što čini 17,92% ukupnog broja stanovnika Istarske županije. U posljednjem međupopisnom razdoblju 2001. – 2011. stanovništvo LAG-a bilježi blagi porast od 1.173 stanovnika ili 3,2%, što predstavlja višu stopu porasta od one koju bilježi područje Istarske županije (+0,80%). Porast bilježe gradovi, s izuzetkom Buja – Buie, te općine Grožnjan – Grisigana, Lanišće i Oprtalj – Portole. Najveću stopu porasta imala je općina Tar – Vabriga – Torre – Abrega od 25,2%, a najveći porast broja stanovnika ima Grad Umag – Umago za 4,38%. Najveći postotak pada broja stanovnika imale su općina Lanišće (–17,3%) i općina Oprtalj – Portole (–13,4%), a najveće brojčano smanjenje (–158) Grad Buje – Buie. Demografski pokazatelji navedeni su u Dodatku 7. i 8. Demografska situacija u gradovima i općinama pokazuje i utjecaj mehaničkog priljeva stanovništva u ukupnoj masi novih stanovnika, posebice u segmentu radno sposobnog stanovništva. Taj je trend izraženiji u obalnom prostoru (Novigrad, Umag, Brtonigla, Tar – Vabriga). Nepovoljni demografski trendovi prisutni su u općinama u unutrašnjosti, naročito u Lanišću.

1.3.2. Struktura stanovništva

U detaljnijoj analizi dobne strukture stanovnika LAG-a „Sjeverna Istra“ u razdoblju 2001. – 2011. zamjećuju se sljedeći trendovi (Dodatak 9.):

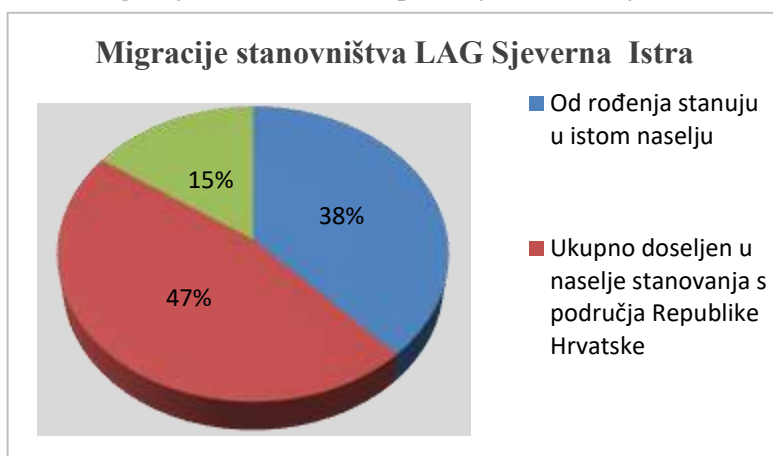
- u najmlađoj kategoriji djece 0 – 9 godina gradovi bilježe blagi porast (Novigrad i Umag) i Općina Tar – Vabriga ili stagnaciju (Buje i Buzet);
- u skupini 10 – 19 godina cijelo područje LAG-a bilježi pad;
- koeficijent mladosti (udio stanovništva mlađeg od 19 godina u ukupnom stanovništvu) ima vrijednost od 17,81%;
- stopa smanjenja mladih stanovnika LAG-a veća je od one na županijskoj razini;
- koeficijent starosti stanovništva (udio stanovništva starijeg od 60 godina u ukupnom stanovništvu) iznosi 23,2 te predstavlja povećanje u desetogodišnjem razdoblju 2001. – 2011. i nešto je manji od koeficijenta starosti na području Županije (24,9);
- najveći postotni porast broja stanovnika starijih od 65 zabilježen je u Gradu Novigradu – Cittanova (+35%), a najveći pad (– 8,3%) u Općini Lanišće; najveće brojčano povećanje (566) bilježi se u Gradu Umagu – Umago;

- prosječna starost 2011. godine na području LAG-a „Sjeverna Istra“ je 44,1 godina, što je više od prosječne starosti na području Županije (43.0 godine);
- od ukupnog broja stanovnika područja LAG-a 51,80% čine žene, a 48,20% muškarci.

Na području LAG-a „Sjeverna Istra“ bilježi se porast broja radno sposobnog stanovništva za 3.163 osobe, odnosno 13,7%. Najveći postotak povećanja je u Općini Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica (17,78%) te Gradu Novigradu – Cittanova (13,23%), a najveći brojčani porast u Gradu Umagu – Umago (699 osoba). Stopa povećanja udjela radno sposobnih stanovnika veća je od one na razini Istarske županije, vidljivo u Dodatku 9. Struktura stanovništva prema stupnju obrazovanja LAG-a vrlo je nepovoljna s obzirom da je 32% stanovništva bez škole ili samo sa završenom osnovnom školom. Najviše je stanovnika sa završenom srednjom školom, 54,34%, dok više i visoko obrazovanje ima 14,20% stanovnika. Detaljan pregled nalazi se u Dodatku 10. Struktura stanovnika na području LAG-a prema narodnosti je sljedeća: 22.912 stanovnika su Hrvati (71%), 4.965 stanovnika su Talijani (15%), 1.093 stanovnika su Srbi (4%), 908 stanovnika su Bošnjaci (3%), 682 stanovnika su Slovenci (2%), a ostatak čine predstavnici ostalih narodnosti (5%). Značajan udio različitih manjina pridonosi razvitku multikulturalnosti i multijezičnosti na cjelokupnom području LAG-a Sjeverne Istre.

Grafikon 2. Migracije stanovništva na području LAG-a „Sjeverna Istra“.

Izvor: DZS, Popis stanovnika 2011.

Od ukupnog broja stanovnika na području LAG-a 38% stanovnika živi od rođenja u istom mjestu, 47% ih je doselilo iz drugih naselja Republike Hrvatske, a 15% iz inozemstva.

1.3.3. Gustoća stanovnika po naseljima na području LAG-a

Prema OECD-ovom kriteriju, gdje je gustoća naseljenosti od 150 stanovnika po četvornom kilometru prag koji dijeli ruralna od urbanih područja, čitava je Istarska županija ruralni prostor. Primjenom tog kriterija na razinu jedinica lokalne samouprave u sastavu LAG-a, samo bi Gradovi Umag – Umago i Novigrad – Cittanova prema Popisu stanovništva 2011. godine bili urbana područja. Unatoč činjenici što Umag – Umago i Novigrad – Cittanova primjenom ovog kriterija pripadaju kategoriji urbanih područja (gustoća naseljenosti viša od 150 st/km²), LAG je u cjelini ruralno područje (48,16 st/km²).

U morfologiji naselja razlikuju se zbijene povijesne jezgre gradova i gradića od rastrkanih naselja, zaselaka i skupina zgrada utopljenih u tipičan istarski krajobraz. Prema statističkoj evidenciji na prostoru LAG-a ukupno je 212 naselja, od kojih su 4 bez stanovnika. Najveće naselje je Umag – Umago sa 7.281 stanovnikom. Četiri centralna gradska naselja – Buje – Buie, Buzet, Novigrad – Cittanova i Umag – Umago imaju više od 1.000 stanovnika, što zajedno s naseljem Tar – Torre, koje broji 1.088 stanovnika, i Svetim Martinom s 1011 stanovnika

na području Grada Buzeta čini ukupno 16.352 stanovnika, odnosno udio od 43,86% ukupnog stanovništva LAG-a (2011.). Prosječna veličina ostalih 206 naselja je 101,58 stanovnika.

Mreža naselja još uvijek u velikoj mjeri odražava tradicionalnu organizaciju prostora. Disperznost manjih naselja i zaselaka prisutna je u svim dijelovima područja, a naglašenija na prostoru Bužeštine. Polarizacija u obalnom prostoru blaže je izražena nego u drugim obalnim područjima. U obalnom prostoru karakteristična je pojava novih turističkih naselja (Mareda, Dajla). U razvojnoj dinamici najviše zaostaje područje Općine Lanišće. Detaljan opis naselja nalazi se u Dodatku 11.

Tablica 6. Naselja – prema podacima popisa stanovništva 2011.

LAG „Sjeverna Istra“	Broj naselja	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Prosječna veličina naselja (broj st.)	Gustoća naseljenosti (st./km ²)	Broj zaposlenih u poljoprivredi
Grad Buje – Buie	21	97	5182	246,76	53,42	78
Grad Buzet	70	167	6133	87,61	36,72	78
Grad Novigrad – Cittanova	5	27	4345	869,00	160,93	250
Grad Umag – Umago	23	83	13467	585,52	162,25	107
Općina Brtonigla – Verteneglio	5	33	1626	325,20	49,27	61
Općina Grožnjan – Grisignana	10	66	736	73,60	11,15	35
Općina Lanišće	14	143	329	23,50	2,30	5
Općina Oprtalj – Portole	16	62	850	53,13	13,71	14
Općina Vižinada – Visinada	27	36	1158	42,89	32,17	24
Općina Tar– Vabriga – Torre – Abrega	6	28	1990	331,67	71,07	85
Općina Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica	15	32	1463	97,53	45,72	49
Ukupno LAG „Sjeverna Istra“	212	774	37.279	175,84	48,16	786

Izvor: Hrvatski zavod za statistiku, Popis stanovnika 2011.

2. Analiza razvojnih potreba i potencijala područja

Razvoj jedinica lokalne samouprave na području LAG-a „Sjeverna Istra“ temelji se na načelima održivog razvoja u svim segmentima, uključujući pružanje jednakih mogućnosti i zaštitu okoliša.

Tijekom radnih sastanaka predstavnici radnih skupina identificirali su probleme i potencijale unutar svog sektora djelovanja. S obzirom na zemljopisni položaj i blizinu emitivnih tržišta, na području LAG-a "Sjeverna Istra" kao pokretač gospodarskih aktivnosti prednjači upravo resor turizma, i to održivi turizam kojim se želi smanjiti usmjerenost na klasičnu turističku ponudu "3S" (*sun, sand, sea*), te povezati unutrašnjost LAG-a s obalnim područjem kroz komplementarne aktivnosti poput poljoprivrede, ugostiteljstva i autohtonih proizvoda.

Visoku rangiranost i kvalitetu poljoprivrednih proizvoda potvrđuju i dobivene oznake zemljopisnog podrijetla i izvornosti za maslinovo ulje, pršut i vino teran. Mogućost plasmana vlastitih poljoprivrednih proizvoda omogućio je razvoj ruralnog turizma, posebice malih obiteljskih gospodarstva (agroturizam) i stvaranje dodatne vrijednosti kroz preradu poljoprivrednih proizvoda i gastroturizam.

S obzirom na geografske posebnosti pojedinih područja (Lanišće – brdsko – planinsko područje⁵; Oprtalj, Grožnjan i Buzet – područja sa značajnijim prirodnim ograničenjima, te Brtonigla, Buje, Umag, Kaštelir – Labinci, Tar– Vabriga, Vižinada – područja sa značajnim prirodnim ograničenjima⁶ i područja obuhvaćena ekološkom mrežom NATURA 2000) 5,17% radno sposobnog stanovništva LAG-a bavi se upravo poljoprivredom. Na ukupnoj razini poljoprivrednika Istarske županije, poljoprivrednici s područja LAG-a predstavljaju značajan udio od 32,02%.

Nezaposlenost na području LAG-a iznosi 5,9% što je, u usporedbi s prosjekom od 16% na razini Hrvatske, vrlo dobar pokazatelj. Prosječni dohodak po stanovniku i indeks razvijenosti JLS-ova na području LAG-a „Sjeverna Istra“ niži je u općinama Lanišće, Oprtalj i Grožnjan, koji također bilježe i negativna demografska kretanja.

Nerazvijenost unutrašnjosti LAG-a, kojem navedene općine i pripadaju, rezultat su odljeva stanovništva, nerazvijenosti lokalne infrastrukture, slabe prometne povezanosti, tj. nedostatka javnog lokalnog prijevoza i nedostatka društvene infrastrukture za kvalitetu života domicilnog stanovništva.

S obzirom da je poljoprivreda zastupljena u unutrašnjosti LAG-a "Sjeverna Istra" i da je dislocirana od većih urbanih središta, trenutno stanje pokazuje nezadovoljstvo poljoprivrednika u segmentu organiziranosti i povezanosti poljoprivrednih proizvođača, plasmana i angažiranosti turističkih zajednica u promociji ruralnog turizma i poljoprivrednih proizvoda. Zbog nedostatka umreženosti poduzetnika, smanjene su mogućnosti za plasman izvornih poljoprivrednih proizvoda, posebice u većim hotelskim lancima na obali. Usto velik broj poljoprivrednika zbog nedostatka moderne poljoprivredne opreme i mehanizacije te zbog ograničenosti obradivog zemljišta nije u mogućnosti konkurirati europskim poljoprivrednicima.

Pozitivni pomaci vidljivi su upravo zahvaljujući IPARD-programu (posebno mjerama 101, 103 i 302), gdje su na razini LAG-a privatni subjekti realizirali projekte kuća za odmor, ulaganja u poljoprivredu gradnjom objekata i nabavom mehanizacije, čime su povećali vlastitu konkurentnost, ali i osvijestili sugrađane o mogućnostima financiranja iz EU-fondova. Veliki uspjeh polučile su i jedinice lokalne samouprave te provedbom projekata educirale kladrove za novo financijsko razdoblje.

Upravo se edukacijom nastoji potaknuti valorizacija i iskorištavanje prirodnih i kulturnih resursa za razvoj poljoprivrede i ruralnog turizma te usmjeriti stanovništvo na globalne trendove, poput razvoja ekološke poljoprivrede, visokokvalitetne usluge, autohtonih proizvoda, turističke destinacije te kulturnog i sportskog turizma.

Globalna osviještenost potrošača i potražnja za ekološkim proizvodima predstavljaju visoki potencijal za područje LAG-a. Zbog tradicionalnog uzgoja i prerade poljoprivrednih proizvoda prirodni resursi nisu devastirani, nema ozbiljnijih zagađivača u blizini (tvornice) te je sustav učinkovitog gospodarenja otpadom uređen. Ruralni je prostor sve traženiji kao mjesto za odmor i odmak od svakodnevnog urbanog života, što je vidljivo u stopi razvoja ruralnog turizma, ali i mogućnosti da poljoprivrednici diversificiraju svoju proizvodnju te da se počnu baviti i nepoljoprivrednim djelatnostima. Na taj način smanjuju trenutno nisku rentabilnost i ovisnost o otkupu određene poljoprivredne kulture. Takva diversifikacija utjecat će na negativan trend smanjenja ruralnog stanovništva odlaskom u veće gradove i potaknut će mlade na bavljenje poljoprivredom očuvanjem tradicijskih zanata i proizvoda, posebice u OPG-ovima, gdje je više ukućana uključeno u njegove gospodarske djelatnosti.

---

⁵ Odluka o obuhvatu i razvrstavanju jedinica lokalne samouprave koje stječu status brdsko-planinskog područja (NN 24/2019)

⁶ Pravilnik o određivanju područja s prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima (NN 38/2019)

Značajan potencijal i rast na području LAG-a "Sjeverna Istra" bilježi i razvoj cikloturizma, zahvaljujući uređenim biciklističkim stazama (Parenzana), te aktivnosti na otvorenom, poput paraglajdinga. Oni također predstavljaju potencijal za sinergiju ruralnog turizma i gastronomskih proizvoda te zajedničku promociju. Upravo turistički klaster Novigrad – Umag – Buje – Brtonigla bilježi rast kroz sustav tematiziranih proizvoda/iskustava. On podržava razvoj obale i unutrašnjosti, što utječe na cjelogodišnji turizam i povećanje vanpansionske potrošnje, ali i razvoj destinacije Sjeverne Istre.

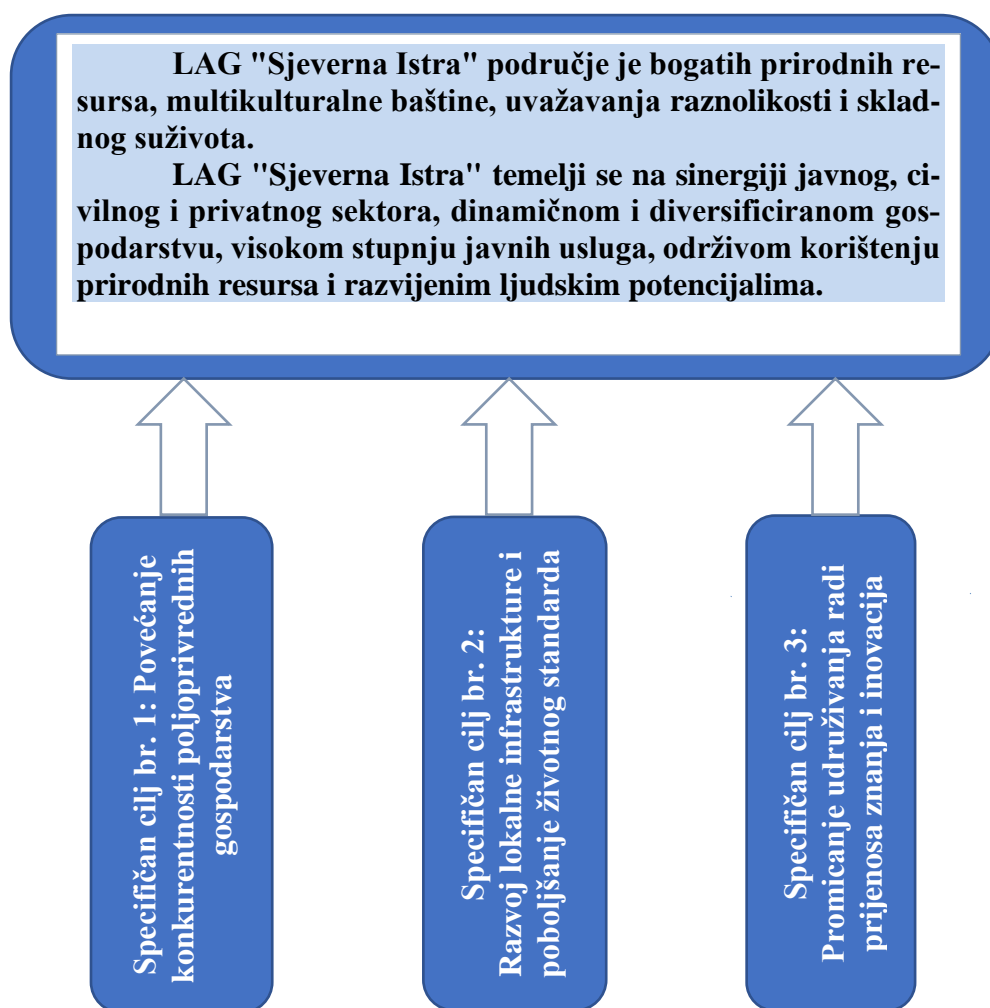
2.1. Swot– analiza

S – snage	W – slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • povoljan zemljopisni i prometni položaj; • blizina emitivnih tržišta, Italije i Slovenije, te blizina zračnih luka Pule, Trsta, Venecije i Ljubljane; • ugodna mediteranska klima, mediteranska prehrana; • bogatstvo i raznolikost prirodnih resursa: pitka voda, more, rijeke, flora i fauna; • ekološki očuvana i zdrava priroda; • bogata povijesna i kulturna baština; • specifični prirodni potencijali Ćićarije uključujući krajobraz, biljni i životinjski svijet (npr. istarsko govedo); • multikulturalnost i višejezičnost; • dobra međusektorska suradnja; • gostoljubivost, srdačnost i marljivost stanovništva, motivirani pojedinci; • razvijen turizam (hoteli i drugi smještajni objekti) i ugostiteljstvo; • razvijen gastroturizam; • tradicija specifične zdravstvene ponude (Istarske toplice); • tradicija ribarstva i poljoprivrede; • visoka kvaliteta i bogata ponuda enogastronomskih proizvoda; • zastupljenost/razvijenost specifičnih proizvodnih i uslužnih djelatnosti (malo i srednje poduzetništvo, obrti); • prepoznatljiva i raznolika sportska ponuda i sadržaji (ATP Umag, sportske pripreme klubova, Buzet – europski grad sporta, cikloturizam); • raznolike kulturne, sportske i enogastronomске manifestacije; • razvijeno i prepoznatljivo tartufarstvo; • razvijeno vinogradarstvo i maslinarstvo; • prepoznatljivost na tržištu EUa, proizvodi zaštićeni oznakom izvornosti: istarsko maslinovo ulje, istarski pršut, vino teran; • razvijena komunalna infrastruktura; • razvijen sustav učinkovitog gospodarenja otpadom; 	<ul style="list-style-type: none"> • nedovoljno valorizirani i iskorišteni prirodni, kulturni i drugi resursi za razvoj turizma i poljoprivrede; • nezadovoljavajuća organiziranost i povezanost i konkurentnost poljoprivrednih proizvođača uz nedostatak znanja i jasnih usmjerenja; • nezadovoljavajući plasman poljoprivrednih proizvoda, posebice u velikim hotelskim lancima; • nedovoljno razvijena prometna infrastruktura; • neorganiziran lokalni javni prijevoz; • nedostatak i udaljenost zdravstvenih i socijalnih ustanova; • nedostatak prostornih kapaciteta u odgojno–obrazovnim i kulturnim ustanovama; • neusklađenost obrazovanja i potreba tržišta rada ; • nedovoljna pripremljenost za povlačenje sredstava iz EUfondova; • nedovoljno znanje o mogućnostima poslovnog udruživanja; • neravnomjernost gospodarskog razvoja unutar područja LAG a; • kratka sezona i slaba turistička povezanost priobalja i unutrašnjosti LAG- a; • nepovoljna demografska slika; • neusklađenost stanja u zemljišnim knjigama, katastru i na terenu; • rascjepkanost poljoprivrednih zemljišta, neriješeni imovinsko- pravni odnosi; • nedovoljni ljudski kapaciteti unutar udruga i organizacija civilnog društva; • odlazak djece na školovanje u susjedne zemlje Sloveniju i Italiju; • zahtjevna administracija za poduzetnike; • neumreženost poljoprivrednika; • nedovoljan angažman turističkih zajednica u promociji malih poduzetnika u turizmu i poljoprivredi; • prevelika ovisnost o obliku turizma 3S – „<i>sea, sun, sand</i>“

<ul style="list-style-type: none"> • atraktivnost područja za ulaganja stranih investitora; • uključenost u stvaranje IQ ponude i brenda za prepoznatljive kvalitetne eno-gastronomске, poljoprivredne i turističke proizvode; • predispozicije za razvoj cjelogodišnje turističke ponude sportova na otvorenom (biciklizam – Parenzana, paraglajding...); • razvijen volonterizam; • kvalitetna infrastruktura za 3. životnu dob (starački domovi, hospiciji). 	<ul style="list-style-type: none"> • slaba promocija unutrašnjosti LAG-a; • nedovoljno razvijena infrastruktura za navodnjavanje; • nedovoljna motiviranost i kreativnost mladih za pokretanje inovativnih proizvoda i oblika poslovanja; • nedostatak širokopojasne mreže.
O – prilike	T – prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • blizina kapaciteta i usluga susjednih država (obrazovanje, zdravstvo, gospodarstvo); • potencijal za razvoj cjelogodišnjeg turizma: sportski, kulturni i zdravstveni turizam; • mogućnost daljnjeg razvoja poljoprivrede, obrtništva i poduzetništva u funkciji turizma; • razvoj stočarstva i očuvanje zaštićene pasmine istarskog goveda – boškarina; • povećanje razvoja ekoloških poljoprivrednih gospodarstava i zelenog turizma; • povećanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda zbog lakšeg plasmana proizvoda na tržištu EU-a; • suradnja i korištenje iskustava drugih LAG-ova (<i>best practices</i>); • korištenje poticaja za korištenje obnovljivih izvora energije; • dostupnost inovativnih tehnologija za jačanje konkurentnosti gospodarstva i povećanje životnog standarda; • mogućnost korištenja sredstava EUfondova i nacionalnih fondova; • sinergija između poljoprivrednog i turističkog sektora i udruženja radi zajedničke promocije. 	<ul style="list-style-type: none"> • nepredvidive klimatske promjene i vremenske nepogode; • zagađivanje mora i zraka iz prekograničnih izvora – rijeka Po i tankeri; • utjecaj nepovoljne gospodarske situacije u državi na lokalne poduzetnike; • povećana emigracija mladih, stručnog i visokoobrazovanog stanovništva zbog nedostatka radnih mjesta; • depopulacija ruralnog područja; • centraliziranost države, neusklađena državna politika s lokalnim potrebama; • nedostatak ljudskih kapaciteta za pripremu i provođenje EU-projekata • prezahtjevne, nedorečene i dugotrajne administrativne procedure za provedbu projekata, neusklađenost državnih propisa s uvjetima EU-a; • izumiranje tradicionalnih obrta; • prevelik utjecaj „velikih igrača“ i nekonkurentnost malih poduzetnika; • apartmanizacija; • neuređenost sustava koji potiče rad "na crno".

3. Razvojna vizija i ciljevi LAG-a "Sjeverna Istra"

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja

Određivanju razvojnih ciljeva pristupilo se na osnovi prethodno određenih ključnih problema i potreba. Definirani su dugoročni ciljevi koji predstavljaju trajni zadatak i dugoročna opredjeljenja lokalnih žitelja.

Ti su ciljevi u nastavku razrađeni kao specifični ciljevi, mjere i aktivnosti te očekivani učinci koje bi trebalo postići u razdoblju provedbe ove Strategije. Pritom se vodilo računa o realnosti i mjerljivosti kratkoročnih ciljeva i dostupnosti financijske podrške u vremenskom okviru od nekoliko godina, o općoj situaciji na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, političko-ekonomskim uvjetima do i nakon priključenja Europskoj zajednici i dr. Prednost je dana mjerama čije ostvarenje u većoj mjeri ovisi o lokalnom angažmanu, a manje o vanjskim uvjetima i utjecajima.

Odabrani specifični ciljevi predstavljaju dugoročni odgovor na uočene razvojne potrebe, a oblikovani su po osima ruralnog razvoja i razvojnim mogućnostima područja kako slijedi:

<p>Ključni problemi Poljoprivrednici s područja LAG-a teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurentni na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebice zato što se većina njih nalazi na područjima sa značajnim ili posebnim potrebama. Na području LAG-a najveći broj poljoprivrednih gospodarstava pripada obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, koja su većinom mala gospodarstva i slabe gospodarske održivosti. Kako bi se spriječili negativni trendovi i kako bi se očuvala istarska unutrašnjost, potrebno je poticati male poljoprivrednike na ulaganje u razvoj i modernizaciju vlastite proizvodnje.</p>	<p>SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava</p>
<p>Razvojne potrebe Poboljšati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. Ulagati u izgradnju, rekonstrukciju i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih proizvoda. Podupirati razvoj malih poljoprivrednika i poboljšavati status primarnih proizvođača na tržištu. Poticati ulaganje u modernizaciju strojeva i opreme s ciljem povećanja konkurentnosti.</p>	
<p>Ključni problemi Područje LAG-a "Sjeverna Istra" neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom. One većinom gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog lakše mogućnosti pronalaska poslova. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnih područja zato što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koje bi pridonijele razvoju društvenog života na tim područjima, poput vrtića te društvenih i sportskih ustanova.</p>	<p>SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda</p>
<p>Razvojne potrebe Kvalitativno i kvantitativno poboljšati turističko-ugostiteljske usluge, sportsku infrastrukturu, uključujući raznolikost resursa, tradiciju i brend područja. Razvijati izletničke, rekreativne, sportske i druge sadržaje za korištenje slobodnog vremena te poticati razvoj sportskog turizma. Poboljšavati društvenu opremljenost naselja.</p>	
<p>Ključni problemi Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana autentičnih poljoprivrednih proizvoda. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod, potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lacinac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Ujedno je potrebna i organizirana suradnja dionika na području LAG-a kako bi se informacije pravovremeno prenijele do svih zainteresiranih strana u procesu potezanja EU-sredstava.</p>	<p>SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija</p>
<p>Razvojne potrebe Stvarati poticajno okruženje za razvoj zajedničke gospodarske infrastrukture. Poboljšavati komuniciranje i razmjenu informacija – organizirati događaje, izdavati promidžbene materijale, uspostaviti informiranje internetom i sl. Pratiti stanje i potrebe, pratiti provedbu LRS-a te poticati projektne inicijative na području LAG-a. Dogovarati i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima. Provoditi animiranje stanovnika, stalno informiranje i prikupljanje njihovih mišljenja i komentara.</p>	

Ovako definirani ciljevi sukladni su osima Programa ruralnog razvoja prema kojima se usmjeravaju projekti ruralnog razvoja u zemljama članicama EU-a u razdoblju 2014. –2020.:

- restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora;
- promicanje okolišno učinkovitog poljoprivrednog sustava;
- poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu;
- smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak;
- doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj.

4. Ciljevi, prioriteti i mjere LRS-a temeljeni na razvojnim mogućnostima PRR-a 2014. – 2020.

S.C.1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava

Poljoprivrednici s područja LAG-a „Sjeverna Istra“ teško mogu pratiti globalne poljoprivredne trendove i biti konkurentni na tržištu Europske unije bez ulaganja u nove tehnologije, opremu i poljoprivrednu mehanizaciju, posebice zato što se većina njih nalazi na područjima sa značajnim ograničenjima ili posebnim potrebama. Zastarjelost poljoprivredne opreme i mehanizacije, osim visokih troškova održavanja i smanjene učinkovitosti poljoprivrednika, onemogućuje poštivanje smjernica o zaštiti okoliša. Zbog nedostatka modernih tehnologija poljoprivrednici imaju manje prinose od svojih poljoprivrednih kultura. Ulaganje u modernizaciju primarne proizvode i prerade poljoprivrednih proizvoda poboljšat će tehnološke procese, učinkovitije korištenje sirovina, ublažiti emisije stakleničkih plinova u hranidbenim lancima, smanjiti potrošnju energije i poboljšati energetske učinkovitost, smanjiti negativan utjecaj na okoliš, istovremeno osiguravajući zaštitu ljudi, životinja i biljaka, ali i razvoj novih znanja i vještina kod poljoprivrednika. Dobna struktura stanovništva LAG-a iznosi 44 godine, što generalno predstavlja staro stanovništvo. Situacija kod nositelja PG-a je također slična, nositelji većinom spadaju u stariju populaciju. Napuštanje poljoprivrednih djelatnosti, posebice u unutrašnjosti LAG-a, te migracije u urbane cjeline rezultat su nekonkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, niske produktivnosti i niske ekonomičnosti poljoprivrednih proizvoda, smanjenih inovacija zbog niske obrazovanosti starijeg stanovništva i nedovoljnog razvoja lokalne infrastrukture koja bi osigurala kvalitetu života.

Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Aktivnosti	Očekivani rezultati
Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u cilju povećanja sudjelovanja u tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije – fokus područje 2A.	<p>Mjera 4: Ulaganja u fizičku imovinu Tip operacije 4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava.</p> <p>Mjera 6: Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja Tip operacije 6.3. Potpora razvoju malih PG-a</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. 2. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu. 3. Stvarati poticajno okruženje za razvoj gospodarstva malih poljoprivrednika. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacija i povećanje konkurentnosti za 55 PG-a. 2. Povećanje broja PG-a koji su ulagali u objekte za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda za 4 mala PG-a 3. Povećanje tržišne učinkovitosti i konkurentnosti za 30 malih PG-a

Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: Povećanje konkurentnosti PG-a pridonijet će se poboljšanju ruralnih životnih uvjeta, uključujući i dobrobit stanovništva.

S.C. 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda

Područje LAG-a "Sjeverna Istra" neravnomjerno je razvijeno, što se očituje u demografskim i gospodarskim aktivnostima. Ruralnom području pretežito gravitira starije stanovništvo, dok se mlađe generacije slabo odlučuju za bavljenje poljoprivredom i općenito, na život u ruralnoj sredini. Mladi većinom gravitiraju prema urbanijim industrijskim ili turističkim naseljima zbog većih mogućnosti zapošljavanja. Mlađe generacije s obiteljima odlaze s ruralnih područja zato što ne postoji razvijena infrastruktura koja bi omogućila osnovne usluge koje bi pridonijele razvoju društvenog života na ruralnim područjima, poput vrtića, te društvenih i sportskih ustanova. Također, na području LAG-a obuhvata ne postoji redovan organizirani javni prijevoz koji bi ruralne sredine približio obližnjim gradovima i na taj način ublažio nedostatak sadržaja lokalne infrastrukture. Uz navedeno, za obavljanje gospodarskih djelatnosti i razvoj ruralnog područja nedostaje širokopojasna mreža koja bi omogućila kvalitetniju komunikaciju s dobavljačima i potencijalnim turistima. Spomenuta nerazvijenost javne, komunalne, prometne, informatičke i društvene infrastrukture koči razvoj gospodarskih djelatnosti, uzrokuje raseljavanje mladih te osim gospodarskog onemogućuje i turistički razvoj destinacije. Stoga je razvoj navedenih vrsta infrastrukture ključan preduvjet za cjelokupni daljnji razvoj područja LAG-a

Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR- a 2014. – 2020.)	Aktivnosti	Očekivani rezultati
Promicanje društvene uključenosti, smanjenje siromaštva te gospodarski razvoj u ruralnim područjima. Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima – fokus područje 6B.	MO7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.	Ulaganje u građenje (izgradnju ili rekonstrukciju) i/ili opremanje sljedećih prihvatljivih objekata: vatrogasnog doma i spremišta; društvenog doma/kulturnog centra; planinarskog doma i skloništa; turističkog informativnog centra; dječjeg igrališta; sportske građevine; objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo); rekreacijske zone na rijekama i jezerima; biciklističke staze (koja nije sastavni dio ceste); tematskog puta i parka; građevine za ostvarivanje organizirane njege, odgoja, obrazovanja i zaštite djece do polaska u osnovnu školu (dječji vrtić, rekonstrukcija i opremanje prostora za izvođenje programa predškole u osnovnoj školi te rekonstrukcija i opremanje prostora za igraonicu pri knjižnici, zdravstvenoj, socijalnoj, kulturnoj i sportskoj ustanovi, udruzi te drugoj pravnoj osobi u kojima se provode kraći programi odgojno– obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi); javne zelene površine (park i slično); pješačke staze (koja nije sastavni dio ceste); pješačke zone; otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste); groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine); tržnice ; javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz koji nisu sastavni dio ceste); građevine koja sadrži kombinaciju najmanje dvije od sljedećih vrsta projekata: vatrogasni dom i spremišta, društveni dom/kulturni centar, turističko informativni centar, dječji vrtić/igraonica (rekonstrukcija i opremanje prostora za igraonicu u kojima se provode kraći programi odgojno– obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi) i građevine koja sadrži kombinaciju najmanje dvije od sljedećih vrsta projekata: biciklističke staze, tematskog puta i parka, javne zelene površine, pješačke staze, pješačke zone, javne prometne površine.	1. Povećanje investicija u izgradnju i/ili opremanje društveno korisnih objekata za 20 korisnika.

Doprinos LEADER specifičnim ciljevima: razvojem lokalne infrastrukture i poboljšanju životnog standarda djelatnosti pridonosi se promicanju društvene uključenosti, suzbijanju siromaštva te gospodarskom razvoju u ruralnim područjima

S.C. 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija

Problem koji poljoprivrednici vide na području LAG-a je nemogućnost plasmana poljoprivrednih proizvoda, posebice u hotelske lance na obali LAG-a. Razlog tome je što su količine koje oni proizvedu male i ne mogu cjenovno konkurirati većim dobavljačima. Da bi se potrošaču u što kraćem roku isporučio konačni proizvod potrebno je smanjiti broj posrednika. Što je lanac opskrbe kraći, lakše je zadržati i istaknuti autentičnost i izvornost prehrambenih proizvoda u pogledu njihove kulturne prepoznatljivosti, tradicionalnih načina proizvodnje i podrijetla sastojaka. Takvim pristupom potaknula bi se međusobna suradnja između različitih sektora, koja bi mogla utjecati na senzibiliziranost građana i poticanje kupovine lokalnih proizvoda. Stoga je potrebno unaprijediti komunikaciju i razmjenu informacija, educirati stanovništvo o gospodarskim trendovima te ga informirati o mogućnostima korištenja sredstava iz EU-fondova. Zadaća LAG-a je pratiti društvene i gospodarske prilike i potrebe na svojem području kao i provedbu LRS-a. Ujedno, LAG nastoji poticati projektne inicijative nasvojem području i provoditi projekte suradnje među LAG-ovima na domaćoj i međunarodnoj razini, sve s ciljem umrežavanja radi promicanja zajedničkih, općekorisnih vrijednosti.

Prioriteti	Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Aktivnosti	Očekivani rezultati
Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima – fokus područje 6B.	Mjera 19. LEADER (CLLD) 19.2. Provedba LRS-a – odabir projekata LAG-a. 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a. 19.4. Tekući troškovi i animacija.	1. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR-a 2014. – 2020. 2. Razvijati međuteritorijalnu suradnju i suradnju lokalnih LAG-ova. 3. Osigurati operativne troškove LAG-a.	1. Provedeno 10 natječaja iz Mjere 19.2. 2. Potaknuta suradnja i razmjena znanja – provedena 2 projekta međuteritorijalne suradnje. 3. Organizirane aktivnosti edukacija, informiranja i treninga za javnost i članove LAG-a 3 puta godišnje.
<i>Doprinos LEADER ciljevima: promicanjem udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija pridonosi se ohrabriranju i razvoju aktivnosti ruralnog stanovništva da zajednički djeluje putem projekata suradnje, promiču se lokalne inicijative i partnerstva uključivanjem lokalnih zajednica, poslovnih predstavnika i predstavnika lokalne uprave, jačaju se kapaciteti među ruralnim stanovnicima i partnerstvima te se potiče ruralni razvoja putem LAG-a i provedbe LRS-a.</i>			

Cilj: SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva		
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 4. Ulaganja u fizičku imovinu. Tip operacije 4.1.1. Potpora za ulaganja u poljoprivredna gospodarstva.	Mjera 6. Razvoj poljoprivrednih gospodarstva i poslovanja. Tip operacije 6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava
Aktivnosti:	1. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme. 2. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte, nabavljati potrebnu mehanizaciju i opremu.	1. kupnja domaćih životinja, višegodišnjeg bilja, sjemena i sadnog materijala 2. kupnja, građenje i/ili opremanje zatvorenih/zaštićenih prostora i objekata te ostalih gospodarskih objekata uključujući vanjsku i unutarnju infrastrukturu u sklopu poljoprivrednog gospodarstva u svrhu obavljanja poljoprivredne proizvodnje i/ili prerade proizvoda iz Priloga I. Ugovora o financiranju EU.

		<p>3.kupnja ili zakup poljoprivrednog zemljišta</p> <p>4.kupnja poljoprivredne mehanizacije, strojeva i opreme</p> <p>5.podizanje novih i/ili restrukturiranje postojećih višegodišnjih nasada</p> <p>6.uređenje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednog zemljišta u svrhu poljoprivredne proizvodnje</p> <p>7.građenje i/ili opremanje objekata za prodaju i prezentaciju vlastitih poljoprivrednih proizvoda uključujući i troškove promidžbe vlastitih poljoprivrednih proizvoda</p> <p>8.stjecanje potrebnih stručnih znanja i sposobnosti za obavljanje poljoprivredne proizvodnje i prerade proizvoda</p> <p>9.operativno poslovanje poljoprivrednog gospodarstva.</p>
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik PG– a (ekonomska veličina: veće od 6.000 EUR za sektor voća, povrća i cvijeća i veće od 8.000 EUR za ostale sektore – proizvođačke grupe/organizacije)	Mala poljoprivredna gospodarstva ekonomske veličine od 2.000 do 7.999 EUR.
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 04 i Listi prihvatljivih troškova za podmjeru 4.1.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 6 i Listi prihvatljivih troškova za Tip operacije 6.3.
Najveći iznos potpore po korisniku	30.000,00 EUR	15.000,00 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	5.000,00 EUR	15.000,00 EUR
Intenzitet potpore:	50% + dodatnih 20 postotnih bodova prema Pravilniku za Mjeru 4, tipa operacije 4.1.1.	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	28,02 % u Mjeri 19.2.	36,61% u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 20	Broj dodijeljenih potpora: 35

Cilj: SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda	
Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Mjera 07. Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima. Podmjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.
Aktivnost:	Ulaganje u građenje (izgradnju ili rekonstrukciju) i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta; društvenog doma/kulturnog centra; planinarskog doma i skloništa; turističkog informativnog centra; dječjeg igrališta; sportske građevine; objekta za slatkovodni sportski ribolov (ribičkog doma, nadstrešnice i drugog); rekreacijske zone na rijekama i jezerima; biciklističke staze (koja nije sastavni dio ceste); tematskog puta i parka; građevine za ostvarivanje organizirane njege, odgoja, obrazovanja i zaštite djece do polaska u osnovnu školu; dječji vrtić; rekonstrukcija i opremanje prostora za izvođenje programa predškole u osnovnoj školi te rekonstrukcija i opremanje prostora za igraonicu pri knjižnici, zdravstvenoj, socijalnoj, kulturnoj i sportskoj ustanovi, udruzi te drugoj pravnoj osobi u kojima se provode kraći programi odgojno-obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi); javne zelene površine (parka i sl.); pješačke staze (koja nije sastavni dio ceste); pješačke zone; otvorenog odvodnog kanala (koji nije sastavni dio ceste); groblja (komunalne infrastrukture i pratećih građevina); tržnice; javne prometne površine (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stubi i prolaz koji nisu sastavni dio ceste); građevine koja sadrži kombinaciju najmanje dvije od sljedećih vrsta projekata: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/kulturnog centra, turističko – informativnog centra, dječjeg vrtića/igraonice (rekonstrukcija i opremanje prostora za igraonicu u kojima se provode kraći programi odgojno – obrazovnog rada s djecom rane i predškolske dobi) i građevine koja sadrži kombinaciju najmanje dvije od sljedećih vrsta projekata: biciklističke staze, tematskog puta i parka, javne zelene površine, pješačke staze, pješačke zone, javne prometne površine.
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Jedinice lokalne samouprave; trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave; javne ustanove neprofitnog karaktera u kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave (osim javnih vatrogasnih postrojbi, lokalnih i regionalnih razvojnih agencija); udruge/organizacije civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave humanitarnim i društvenim djelatnostima od posebnog interesa za lokalno stanovništvo (isključujući LAG-ove) i čije su djelatnosti sukladno ciljnim skupinama i klasifikaciji djelatnosti druga, povezane sa prihvatljivim ulaganjem; lokalne akcijske grupe (LAG-ovi) koje su odabrane unutar Programa.
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 07 i Listi prihvatljivih troškova za podmjeru 7.4.
Najveći iznos potpore po korisniku	30.000 EUR
Najmanji iznos potpore po korisniku	15.000 EUR
Intenzitet potpore:	80– 100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS-a	35,37 % u Mjeri 19.2.
Pokazatelji praćenja:	Broj dodijeljenih potpora: 20
Cilj: SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija	
	Mjera 19. LEADER (CLLD)

Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.):	Podmjera 19.2. Provedba LRS-a – odabir projekata LAG a.	Podmjera 19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG-a.	Podmjera 19.4.1. Tekući troškovi i animacija.
Aktivnost:	Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRR-a 2014. – 2020.	Razvijati međuteritorijalnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa.	Osigurati operativne troškove Lokalne akcijske grupe.
Ciljani korisnici/uvjeti prihvatljivosti: Prijavitelji registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Nositelji projekta s područja LAG-a "Sjeverna Istra" i LAG "Sjeverna Istra".	LAG "Sjeverna Istra"	LAG "Sjeverna Istra"
Prihvatljivi troškovi:	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi prihvatljivih troškova za podmjeru 19.2.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi prihvatljivih troškova za podmjeru 19.3.	Sukladno Pravilniku za Mjeru 19 i Listi prihvatljivih troškova za podmjeru 19.4.
Najveći iznos potpore po korisniku	Definirano svakom Operacijom iz LRS-a.	19.3.2. – 60.096,55 EUR	n/p
Najmanji iznos potpore po korisniku	Definirano svakom Operacijom iz LRS-a.	19.3.2. – 60.096,55 EUR	n/p
Intenzitet potpore:	100%	100%	100%
Postotak sufinanciranja iz proračuna LRS	Iznos iz proračuna za Podmjeru 19.2.	5% na temelju Podmjere 19.2.	25% na temelju Podmjera 19.2 i 19.3.
Pokazatelji praćenja:	Broj raspisanih natječaja: 10 Broj realiziranih ulaganja: 75	Broj pripremljenih projekata međuteritorijalne suradnje: 2	Broj organiziranih događanja: 24

Provedbom ovih navedenih Mjera osnažit će se gospodarstvo na području LAG-a "Sjeverna Istra", što će biti vidljivo iz povećanja prihoda, ali i novog zapošljavanja za minimalno 2 osobe.

5. Kriterij odabira

Za potrebe provedbe odabira projekata u podmjeri 19.2. definirat će se kriteriji za ocjenjivanje projektnih prijedloga. Kriteriji za odabir projekata na razini LAG-a su mjerodavno prikladni i ne mogu biti krivo protumačeni te su u skladu s ciljevima, prioritetima, mjerama i tipovima operacija LRS-a. Prilikom utvrđivanja kriterija odabira projekata u procesu odabira projekata, a sukladno LAG-natječajima, projektni se prijedlozi obrađuju prvenstveno sukladno pravilnicima za pojedinu mjeru koje je objavilo Ministarstvo poljoprivrede, zatim se administrativnom obradom ocjenjuju sukladno kriterijima odabira LAG-a te upućuju u daljnju obradu prilikom sastavljanja rang-liste.

Kriterij odabira

Mjera (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 4

Tip operacije (Tip operacije iz PRR-a 2014. – 2020.) 4.1.1.

- Održivost (doprinos stvaranju novih radnih mjesta)
  - 1 novozaposleni – 5 bodova;
  - 2 i više novozaposlenih – 10 bodova.
- Vrsta ulaganja:
  - ulaganja ili u izgradnju, ili u rekonstrukciju, ili u opremanje – 8 bodova;
  - ulaganja u izgradnju i opremanje ili rekonstrukciju i opremanje – 9 bodova;
  - ulaganje u navodnjavanje – 10 bodova.
- Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta):
  - osigurano do 50% sredstava projekta – 8 bodova;
  - osigurano od 50,01% do 80% sredstava projekta – 9 bodova;
  - osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova.
- Operativni kapaciteti.
  - Broj zaposlenih:
    - do 5 osoba – 10 bodova;
    - od 5 do 10 osoba – 9 bodova;
    - više od 10 osoba – 8 bodova.
  - Broj članova (zadruga, udruge):
    - do 5 članova – 8 bodova;
    - od 5 do 10 članova – 9 bodova;
    - više od 10 članova – 10 bodova.
- Horizontalne politike*:
  - jednake mogućnosti (ravnopravan odnos prema ljudima, bez pristranosti, i stvaranje uvjeta, na radnom mjestu i u široj zajednici, koji potiču i poštuju različitosti i promiču dostojanstvo i sl.) – 1 bod;
  - doprinos zaštiti okoliša – 1 bod;
  - inovacija – 1 bod.
- Ekonomska veličina.
  - Sektor cvijeća, povrća i voća:
    - od 6.000 do 15.000 EUR – 10 bodova.
  - Ostali sektori i proizvođačke organizacije:
    - od 8.000 do 15.000 EUR – 10 bodova.

Maksimalni broj bodova po projektu: 63 bodova

Prag prolaznosti: 8 bodova

Kriterij odabira

Mjera (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 6

Tip operacije (Tip operacije iz PRR-a 2014. – 2020.) 6.3.

- Održivost (doprinos stvaranju novih radnih mjesta);
  - 1 novozaposleni – 5 bodova.
  - 2 i više novozaposlenih – 10 bodova

2. Vrsta ulaganja*:

Mjera (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 7

Tip operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) 7.4.

- Vrsta nositelja projekta:
  - jedinice lokalne samouprave – 8 bodova;
  - trgovačka društva u većinskom vlasništvu jedinica lokalne samouprave – 9 bodova;
  - ostali – 10 bodova.
- Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta):

<p>– ulaganja u izgradnju i/ili opremanje objekata za prodaju vlastitih proizvoda – 10 bodova; – ulaganja u navodnjavanje – 10 bodova;</p> <p>– ulaganja u uštedu energije (obnovljivi izvori energije i/ili energetska učinkovitost) – 10 bodova.</p> <p>3. Financijski kapaciteti (osigurana sredstva za provedbu projekta):</p> <p>– osigurano do 50% sredstava projekta – 8 bodova;</p> <p>– osigurano od 50,01% do 80% sredstava projekta – 9 bodova;</p> <p>– osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova.</p> <p>4. Horizontalne politike*:</p> <p>– jednake mogućnosti (ravnopravan odnos prema ljudima, bez pristranosti, i stvaranje uvjeta, na radnom mjestu i u široj zajednici, koji potiču i poštuju različitosti i promiču dostojanstvo i sl.) – 1 bod;</p> <p>– doprinos zaštiti okoliša – 5 bodova;</p> <p>– inovacija – 1 bod.</p> <p>5. Ekonomska veličina:</p> <p>– od 2.000 do 4.000 EUR – 10 bodova.</p> <p>Maksimalni broj bodova po projektu: 67 bodova Prag prolaznosti: 8 bodova</p>	<p>– osigurano do 50% sredstava projekta – 8 bodova;</p> <p>– osigurano od 50,01% do 80% sredstava projekta – 9 bodova;</p> <p>– osigurano više od 80,01% sredstava projekta – 10 bodova.</p> <p>3. Operativni kapaciteti (broj provedenih projekata u toj domeni u proteklih 5 godina):</p> <p>– 1 do 5 projekata – 8 bodova;</p> <p>– od 6 do 10 projekata – 9 bodova;</p> <p>– od 11 do 15 projekata – 10 bodova.</p> <p>4. Horizontalne politike*:</p> <p>– jednake mogućnosti (ravnopravan odnos prema ljudima, bez pristranosti, i stvaranje uvjeta, na radnom mjestu i u široj zajednici, koji potiču i poštuju različitosti i promiču dostojanstvo i sl.) – 1 bod;</p> <p>– doprinos zaštiti okoliša – 1 bod;</p> <p>– inovacija – 1 bod.</p> <p>Maksimalni broj bodova po projektu: 33 boda Prag prolaznosti: 8 bodova</p>
--	---

* Ukoliko projekt ulazi u više od jedne kategorije uzimat će se kumulativ, odnosno zbroj svih kategorija

5.1. Transparentnost procesa donošenja odluka

DOKUMENTACIJA ZA ODREĐIVANJE NAČINA I UVJETA PROVEDBE POJEDINIH LAG NATJEČAJA

Za potrebe provedbe odabira projekata uspostaviti će se dokumentacija koja će propisati pravila postupanja za svaki tip operacije zasebno iz LRS-a.

1. Natječaj LAG-a „Sjeverna Istra“ (organizacija provedbe natječaja, važni postupci i rokovi, podnošenje prijave) po pojedinom tipu operacije iz LRS-a.
2. Pravilnik LAG-a „Sjeverna Istra“ po pojedinom tipu operacije iz LRS-a koji je istovjetan onome kojeg izdaje Agencija za plaćanja pri objavi natječaja na nacionalnoj razini.
3. Opće odredbe o postupku odabira projekata na razini Lokalne akcijske grupe „Sjeverna Istra“ u okviru provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a „Sjeverna Istra“ 2014. – 2020.

POSTUPAK OBRADJE PROJEKATA

1. Projektna prijava se podnosi temeljem natječaja kojeg raspisuje LAG „Sjeverna Istra“.
2. Natječaj se objavljuje na mrežnim stranicama LAG-a „Sjeverna Istra“ i na mrežnim stranicama svih jedinica lokalne samouprave uključenih u LAG te po potrebi u lokalnom dnevnom glasilu.
3. Natječajem se određuju rokovi i uvjeti za podnošenje projektne prijave
4. Postupak odabira projekata se provodi na LAG razini i sastoji se od sljedećih faza:
  - 1. faza: administrativna kontrola projekata,
  - 2. faza: ocjenjivanje projekata,

- 3. faza: odabir projekata od strane UO LAG-a,
- 4. faza: prigovori na odluke LAG-a.

ADMINISTRATIVNA KONTROLA PROJEKATA

1. Projektne prijave pristigle po objavljenom LAG-natječaju obrađuju se po redosljedu zaprimanja. Administrativnu kontrolu obavljaju LAG-administratori.
2. Prilikom administrativne kontrole projekata utvrđuje se pravovremenost i potpunost prijave te prihvatljivost nositelja projekta sukladno odredbama propisanim LAG natječajem.
3. Po završetku administrativne kontrole LAG administratori ispunjavaju tablicu s naznakom koji su prijavitelji prošli, a koji nisu prošli administrativnu kontrolu. Projekti koji su prošli administrativnu kontrolu prosljeđuju se u 2. fazu postupka odabira projekta.

OCJENJIVANJE PROJEKATA

1. Cilj faze ocjenjivanja projekata je provjeriti usklađenost projekta s uvjetima prihvatljivosti i kriterijima odabira iz LRS, utvrđivanje prihvatljivih troškova/aktivnosti i iznosa istih, intenziteta i iznosa potpore, broja bodova po projektu, a sve to zavisno o tipu operacije.
2. Ocjenjivanje projekata obavlja Ocjenjivački odbor LAG- kojeg imenuje sam LAG.
3. Ako voditelj LAG-a procjeni da sve provjere iz faze ocjenjivanja projekata mogu obaviti LAG administratori uslijed jednoznačno provjerljivih/mjerljivih kriterija odabira koji su navedeni u LRS-u LAG-a voditelj će napisati bilješku te će LAG administratori obavljati sve provjere iz faze ocjenjivanja projekata.
4. Ukoliko je pri ocjenjivanju projekata potrebno tražiti dodatne dopune/obrazloženja/ispravke LAG će preporučenom pošiljkom putem poštanskog ureda od prijavitelja tražiti dopune/obrazloženje/ispravak. Prijavitelj je dužan u roku od pet radnih dana od primitka dodatne dopune/obrazloženja/ispravke od strane LAG-a dostaviti isti preporučenom pošiljkom putem poštanskog ureda.
5. Ukoliko prijavitelj traženu dopunu/obrazloženje/ispravak ne dostavi do traženog roka LAG prijavitelju dostavlja Odluku o odbijanju projekta.
6. Po završetku navedenih radnji izrađuje se rang-lista sukladno kriterijima odabira projekata navedenim u LRS. Na rang-listi se nalaze i projekti koji su isključeni iz postupka odabira projekata. Prednost na rang-listi imaju projekti s ostvarenim većim brojem bodova.
7. Rang-lista se upućuje u postupak odabira projekata od strane UO LAG-a.
8. U slučajevima kada je LAG nositelj projekta ocjenjivanje se mora provesti na način da ne dovodi LAG u povlašteni položaj u odnosu na druge nositelje projekata i ocjenjivanje moraju provesti osobe koje su u potpunosti neovisne od LAG-a. U takvom slučaju Agencija za plaćanja provodi obaveznu kontrolu ocjenjivanja projekta.

ODABIR PROJEKATA OD STRANE UO LAG-A

1. UO LAG-a će na temelju dostavljene rangliste projekata koju je pripremio Ocjenjivački odbor LAG-a, donijeti: Odluku o odabiru ili Odluku o odbijanju projekta.
2. UO LAG-a mora odobriti i isključenje projekata iz postupka odabira.
3. Nakon isključenja članova UO LAG-a kod kojih je utvrđen sukob interesa, najmanje 51% članova UO LAG-a mora imati pravo glasa prilikom odlučivanja.
4. Za odabir projekata mora glasovati natpolovična većina članova UO LAG-a s pravom glasa.
5. Bilo koja pojedinačna interesna skupina unutar UO LAG-a ne posjeduje više od 49% glasačkih prava prilikom odlučivanja.
6. Nakon odabira projekata od strane UO LAG-a sam LAG izdaje odluke i šalje ih nositeljima sukladno propisanome u LAG natječaju.
7. U slučaju da dva ili više projekta imaju isti broj bodova prednost na rang-listi imaju oni s ranijim vremenom podnošenja projekta na LAG natječaj (datum, sat, minuta, sekunda predaje u poštanski ured).
8. Ukoliko dva ili više projekta imaju jednaki broj bodova i jednako vrijeme podnošenja projekta, a navedeno uvjetuje dodjelu potpore, provest će se postupak izvlačenja slučajnim odabirom u prisutnosti javnog bilježnika.

PRIGOVORI NA ODLUKE LAG-A

1. Nositelji projekata imaju pravo podnijeti prigovor na odluke LAG-a zbog: povrede odredbi LAG natječaja, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene pravnog propisa na kojem se temelji odluka.
2. LAG imenuje članove tijela LAG-a nadležnog za prigovore.
3. Tijelo LAG-a nadležno za prigovore sastoji se od tri člana, a imenuje ih UO LAG-a za odlučivanje po pristiglim prigovorima prijavitelja na LAG natječajima.
4. Prigovor mora biti razumljiv i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti.
5. Prigovor se podnosi preporučenom pošiljkom na adresu LAG-au roku propisanom LAG natječajem.
6. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore su konačne i ne mogu biti promijenjene od strane UO LAG-a.
7. Odluka kojom je odlučeno o prigovoru se dostavlja podnositelju prigovora.

INFORMIRANJE JAVNOSTI

1. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će objavljeni na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rangliste odabranih projekata te nakon isteka roka za podnošenje prigovora po korisniku.
2. Objava će uključivati najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis te intenzitet i iznos potpore.

POSTUPAK DODJELE POTPORE U AGENCIJI ZA PLAĆANJA

1. LAG je dužan u ime i za račun nositelja projekta podnijeti Zahtjev za potporu putem AGRONET a u roku od 60 dana od dana donošenja odluke na LAG razini.
2. Agencija za plaćanja provodi administrativnu kontrolu Zahtjeva za potporu te donosi Odluku o dodjeli sredstava ili Odluku o odbijanju Zahtjeva za potporu.
3. Prilikom administrativne kontrole Zahtjeva za potporu Agencija za plaćanja može od LAG-a i/ili nositelja projekta tražiti dopune, ispravke i obrazloženja na način i u rokovima koji se propisuju natječajem za provedbu LRS.

OCJENJIVAČKI ODBOR

1. Za potrebe odabira projekata temeljem natječaja objavljenih od strane LAG-a osnovat će se Ocjenjivački odbor LAG-a kojeg imenuje UO LAG-a.
2. Broj članova u Ocjenjivačkom odboru LAG-a obavezno mora biti neparan i minimalno mora brojiti tri člana.
3. Članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a imaju i svoje zamjenike.
4. Članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a ne mogu biti članovi niti jednog tijela LAG-a koje sudjeluje u postupku odabira projekata.
5. Prva sjednica Ocjenjivačkog odbora LAG-a održava se prije početka same evaluacije projekata. Na toj će sjednici članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a biti upoznati s popisom nositelja projekata koji su se prijavili na LAG natječaj. Nakon toga, članovi potpisuju Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti.
6. Na istoj sjednici članovi Ocjenjivačkog odbora LAG-a između sebe biraju predsjednika Odbora.
7. Vode se podaci o prisutnosti članova Ocjenjivačkog odbora LAG-a.
8. Vodi se zapisnik sa svake sjednice Ocjenjivačkog odbora LAG-a.

ODREDBE O SUKOBU INTERESA

1. Odabir projekata mora biti nepristran i transparentan što se osigurava sprječavanjem sukoba interesa.
2. Sukob interesa ne postoji ako osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekta nije osobno kao niti članovi njegove obitelji (bračni ili izvanbračni drug, dijete ili roditelj) sljedeće:
  - Zaposlenik, član upravnog ili bilo kojeg drugog tijela ili čelnik upravnog tijela nositelja projekta niti bilo koje druge fizičke/pravne osobe povezane na bilo koji način s nositeljem projekta (partnerski odnos u provedbi projekta i sl.) i
  - u odnosu na nositelja projekta ima bilo kakav materijalni ili nematerijalni interes, nauštrb javnog interesa i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.
3. Osobe koje sudjeluju u postupku odabira projekata moraju biti upoznate s popisom nositelja projekata koji su se prijavili na LAG Natječaj. Nakon toga te osobe potpisuju

Izjavu o nepristranosti i povjerljivosti kojom se potvrđuje da se niti one niti članovi njihovih obitelji ne nalaze u sukobu interesa.

4. U slučaju saznanja da se nalazi u sukobu interesa osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata obvezna je o tome odmah izvijestiti ostale sudionike i nadležno tijelo LAG-a te pisanim putem zatražiti izuzimanje iz daljnjeg postupka u vezi s projektom na koji se odnosi utvrđeni sukob interesa. U toj situaciji odabrani LAG izuzima takvu osobu iz daljnjeg postupanja kod predmetnog projekta.

6. Opis tema planiranih projekata suradnje i način odabira projekata suradnje

6.1. Projekti suradnje

Projekti suradnje planiraju se u svrhu doprinosa ostvarivanju specifičnih ciljeva predmetne LRS. Osim toga, projekti suradnje LAG-ova doprinose inovativnom pristupu provedbe LRS te se iz tog razloga planiraju projekti međuteritorijalne i transnacionalne suradnje.

LAG "Sjeverna Istra" u narednom razdoblju planira provesti jedan projekt suradnje s nacionalnim partnerima, te jedan sa partnerima na području EU Cilj suradnje je ojačati ljudske kapacitete LAG-a, pridonijeti društveno-ekonomskom razvoju područja i potrebi stanovništva sukladno smjernicama LEADER–ciljeva, uključiti inovativne procese u lokalne aktivnosti i projekte te potaknuti umrežavanje s različitim organizacijama. U donjoj su tablici prikazani trenutno poznate inicijative/projekti/partnerstva, što ne isključuje mogućnost stvaranja novih u razdoblju do 2022. godine. Teme projekata uključuju: poticanje kratkih lanaca opskrbe, poticanje učinkovitog korištenja resursa, ekološka poljoprivreda, prelazak na kružno biogospodarstvo, promicanje tradicionalne gastronomije i poljoprivrednih proizvoda te poticanje konkurentnosti poljoprivrednika i gospodarstvenika s područja LAG-obuhvata. Upravni odbor LAG-a donijet će odluku o pokretanju aktivnosti pripreme za provedbu planiranog projekta suradnje u sklopu koje će biti naveden planirani iznos. Pripremne aktivnosti provode se na području partnera projekta koji sklapaju Sporazum o suradnji.

PARTNERI	TEMA/SEKTOR	PROGRAM	DOPRINOS CILJU LRS- a
LAG "Središnja Istra", LAG "Južna Istra", LAG "Istočna Istra"	Poticanje formiranja kratkih lanaca opskrbe. Projekt uvođenja lokalnih proizvoda u jelovnike javnih institucija obuhvatio bi sljedeće pripremne radnje: animaciju ključnih dionika (predstavnik lokalnih i regionalnih vlasti, ravnatelj institucija i njihovog osoblja, poljoprivrednika i šire javnosti), dubinsku analizu postojećih zakonskih regulativa, analizu tržišta i proizvoda.	PRR, Mjera 19. Podmjera 19.3.	S.C. 2., 3.
LAG „Središnja Istra“, LAG „Istočna Istra“, LAG „Mareta“	Kružno biogospodarstvo; ekološka poljoprivreda; povećanje konkurentnosti poljoprivrednika i poduzetnika. Projekt je usmjeren na informiranje ciljnih skupina o mogućnostima primjene modela kružnog biogospodarstva u poljoprivredi valorizacijom ostataka	PRR Mjera 19, Podmjera 19.3.	S.C. 2., 3.

	poljoprivredne biomase. Ciljne skupine se educiraju o mogućnostima stvaranja novih proizvoda dodane vrijednosti iz biomase, čime se povećava njihova tržišna konkurentnost.		
--	---	--	--

6.2. Način odabira projekata suradnje

Postupak odabira projekata suradnje provodit će Povjerenstvo za odabir projekata koje čini neparan broj članova – minimalno njih 3. Članovi povjerenstva moraju se sastojati od najmanje jednog (1) dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Predloženi projekti moraju biti u skladu s ciljevima LRS-a i LEADER/CLLD pristupa, koje će postaviti Povjerenstvo za odabir projekata, te imati minimalno dva partnera. Prednost će se dati projektima koji imaju inovativan karakter, pridonose uključivanju većeg broja dionika na području LAG-a "Sjeverna Istra" (razvojne agencije, poljoprivredna gospodarstva, razvojne institucije, udruženja građana i sl.) te koji pridonose horizontalnim politikama poput zapošljavanja mladih, osoba s invaliditetom, osoba u nepovoljnijem socijalnom položaju i zaštiti okoliša. Za projekte suradnje koji će biti financirani iz podmjere 19.3., gledat će se i kriteriji bodovanja propisani Pravilnikom za podmjeru 19.3., navedeni u tablici.

KRITERIJI ODABIRA TIP OPERACIJE 19.3.1. i 19.3.2.		Bodovi
Kriterij		
1	Planirani broj uključenih partnera u projekt suradnje	najviše 30
	2	10
	3 – 4	20
	5 i više	30
2	Planirani tip projekta suradnje*	najviše 20
	međuteritorijalni (unutar granica RH)	10
	transnacionalni unutar EU-a (između država članica)	20
	transnacionalni (s trećim državama)	15
3	Planirana uloga LAG-a u projektu suradnje	najviše 20
	nositelj projekta	20
	partner na projektu	10
NAJVEĆI MOGUĆI BROJ BODOVA		70
PRAG PROLAZNOSTI		40

*U slučaju da su partneri/nositelji u projektu suradnje iz zemalja članica i iz trećih država, bodovi se dodjeljuju samo za jedan kriterij, i to po onom povoljnijem za korisnika.

7. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

Za potrebe izrade LRS LAG-a konzultirani su sljedeći strateški dokumenti: Europa 2020, Program ruralnog razvoja 2014. – 2020., Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011. – 2013., Strategija razvoja Istarske županije do 2020., Strategija održivog razvitka RH, Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020. te Strategija razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020.

U svojoj strukturi, polazištima, definiciji i razradi ciljeva nacionalna strategija i one regionalne slijede usmjerenja Politike ruralnog razvoja Europske komisije. Na takvim osnovnim usmjerenjima, koja odgovaraju osim ruralnog razvoja, izrađena je i Strategija lokalnog

razvoja LAG-a "Sjeverna Istra". LRS, naravno, naglašava, odnosno razrađuje elemente razvoja koji se temelje na lokalnim resursima te uzima u obzir jačanje uloge LAG – a. Fokus ciljeva u strateškim dokumentima usmjeren je na komponente održivog razvoja, i to na infrastrukturne, okolišne i gospodarske komponente te na njihove specifične ciljeve.

Specifični ciljevi LRS LAG-a „Sjeverna Istra“ su sljedeći: povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, , poboljšanje lokalne infrastrukture i životnog standarda na ruralnom području te poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija. Svaki od njih naglasak stavlja na pojedina područja Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020., naročito na područje fokusa 6B – poticanje lokalnog razvoja na ruralnom području u sklopu inicijative LEADER.

U skladu sa Strategijom održivog razvoja RH, aktivnosti LRS-a promiču ulaganja u održive sustave poljoprivredne proizvodnje kao i u navodnjavanje, budući da se područje LAG-a nalazi u zonama koje su ranjive na nitrata i ugrožene neadekvatnom poljoprivrednom proizvodnjom. Specifični cilj 1. (SC 1.) LRS-a obuhvaća povećanje konkurentnosti malih gospodarstvenika u proizvođačkim sektorima sukladno Strategiji razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020. te se odnosi na gospodarstvenike u sektoru poljoprivrede na području LAG-a. To su poljoprivrednici koji zahvaljujući kvalitetnim proizvodima pozitivno utječu na vanjskotrgovinsku bilancu RH zbog izvoza proizvoda, posebice u granama proizvodnje vina, maslinovog ulja i tartufa.

Specifični cilj 2. (SC 2.), definiran kao Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda polazi od pretpostavke da su javna, prometna, društvena i telekomunikacijska infrastruktura bitan preduvjet gospodarstva te zadržavanja mladih u ruralnim sredinama. Isti je usklađen je sa Županijskom razvojnom strategijom Istarske županije 2011. – 2013. te Strategijom razvoja Istarske županije do 2020. a ostvaruje se ulaganjima u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

Specifični cilj 3. (SC 3.) LRS-a, definiran kao Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja, polazi od utvrđene potrebe za udruživanjem gospodarstvenika radi boljeg plasmana njihovih proizvoda na tržištu, posebice međunarodnom. Udruživanje također potiče primjenu inovacija i te rast dodane vrijednosti proizvoda, što je u skladu sa Županijskom razvojnom strategijom Istarske županije 2011. – 2013., Strategijom razvoja Istarske županije do 2020., Strategijom održivog razvitka RH, Strategijom razvoja hrvatskog turizma do 2020. te Strategijom razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020.

LAG "Sjeverna Istra" će LRS-om dostići razvojne ciljeve Istarske županije koja održivim razvojem teži očuvanju prirodnih resursa koji predstavljaju okosnicu za razvoj zelenog turizma. On izravno djeluje i na konkurentnost gospodarskih djelatnosti i time povećava kvalitetu života lokalnog stanovništva, smanjuje neujednačen razvoj priobalja i unutrašnjosti LAG-a te zaključno stvara visoko prepoznatljiv identitet istarske destinacije na međunarodnoj karti.

Prikaz strateških dokumenata i usklađenost njihovih ciljeva s LRS-om

Program ruralnog razvoja RH 2014. – 2020.

1. Restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prehrambenog sektora.
3. Poboljšanje učinkovitosti resursa te pomaci ka klimatski elastičnoj poljoprivredi, prehrambenoj industriji i šumarstvu.
4. Smanjenje ruralne depopulacije i povećanje kvalitete života te gospodarski oporavak.

5. Doprinos prioritetima Europske unije za ruralni razvoj.	
Strategija održivog razvitka RH	1. Primjena održive poljoprivredne proizvodnje, odnosno korištenje poljoprivrednog zemljišta u skladu s načelima održivog gospodarenja tlima.
Strategija razvoja poduzetništva RH 2013. – 2020.	1. Unapređenje ekonomske uspješnosti malog gospodarstva u sektorima proizvođačkih i uslužnih djelatnosti većim ulaganjem u R&D, višim stupnjem inovacija, rastom izvoza te daljnjim razvojem poslovnih mreža i povezanosti.
Strategija razvoja hrvatskog turizma do 2020.	1. Poboljšavanje strukture i kvalitete smještaja. 2. Novo zapošljavanje. 3. Povećanje turističke potrošnje.
Županijska razvojna strategija Istarske županije 2011. – 2013. Strategija razvoja Istarske županije 2020.	1. Konkurentno gospodarstvo. 2. Razvoj ljudskih resursa. 3. Zaštita prirodnih resursa i upravljanje prostorom. 4. Visoka kvaliteta života. 5. Prepoznatljivost istarskog identiteta.
Lokalna razvojna strategija LAG-a "Sjeverna Istra" 2014. – 2020.	1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda. 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija.

7.1. Inovativan i integriran karakter LRS-a

Specifični ciljevi LRS – a usmjereni na sljedeća područja fokusa	Horizontalni ciljevi PRR- a	Dokaz
Povećanje konkurentnosti i modernizacije PG-a	Inovacije	1. Broj PG-a koji je povećao modernizaciju vlastitog poslovanja – kupnja mehanizacije i/ili opreme. 2. Kvaliteta projekta – kriterij odabira: inovativnost projekta.
Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda	Okolina	1. Broj projekata usmjerenih na poboljšanje i pokretanje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, broj PG-a koji je implementirao sustave obnovljivih izvora energije.
Poticanje održivog sustava poljoprivredne proizvodnje i poticanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 4B	Ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama	1. Broj projekata usmjerenih na ublažavanje klimatskih promjena, broj PG-a koji je implementirao sustave za navodnjavanje.

Prema podacima dobivenima iz analize stanja LAG-a "Sjeverna Istra" 32% stanovništva spada u kategoriju bez škole ili sa završenom samo osnovnom školom, dok je broj visokoobrazovanog stanovništva usmjeren na druge gospodarske djelatnosti koje su isplativije od poljoprivrede. Upravo zbog situacije u kojoj poljoprivrednici zbog niske razine obrazovanja nisu skloni inovacijama, LRS-om se želi potaknuti poljoprivrednike na cjeloživotno obrazovanje. To se naročito odnosi na mlado više obrazovano stanovništvo i njegovo preuzimanje poljoprivrednih gospodarstava i generacijsku obnovu ruralnog prostora, posebice unutrašnjosti LAG-a, koja ima slabije demografske i gospodarske pokazatelje u odnosu na priobalni dio LAG-a.

Modernizacijom poljoprivrednih djelatnosti omogućit će se inovacije u proizvodima, uslugama i idejama, sve u cilju povećanja dodane vrijednosti, povećanja raznolikosti proizvoda, razvijanja ekoloških proizvoda i usluga nepoljoprivrednih djelatnosti. Upravo inovativan pristup stvaranju proizvoda omogućit će PG-ovima bolju poziciju i prepoznatljivost na tržištu. Po

pitanju Mjere 19 LEADER, LAG "Sjeverna Istra" projektima međuteritorijalne suradnje također želi pokrenuti inovativne pristupe u razmjeni znanja, udruživanju poljoprivrednika te povezivanju poljoprivrede s lokalnim stanovništvom primjerima dobre prakse. Jedan od takvih projekata je stvaranje preduvjeta za povećanje potrošnje te uvođenje novih namirnica i proizvoda lokalnih poljoprivrednih proizvođača u odgojno – obrazovne ustanove na području Istarske županije. Zaštita okoliša integrirana je u LRS-u, posebice vezano za održivo upravljanje poljoprivredom – implementacija sustava navodnjavanja i obnovljivih izvora energije kako bi se povećao stupanj zaštite prirodnih resursa i biološke raznolikosti. LAG će pridonijeti prilagodbi i ublažavanju negativnih posljedica klimatskih promjena (posebno usmjerenih na održive izvore energije i korištenje "zelene" energije) provedbom aktivnosti iz navedene Strategije.

8. Opis uključenih lokalnih dionika u izradu LRS-a

8.1. Primjena načela "odozdo prema gore" i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socioekonomski ugrožene skupine, žene i mlade u izradi Strategije

Za potrebe izrade LRS-a angažirani su konzultanti sukladno referencama u području izrada strategija razvoja, ali i s iskustvom u provedbi IPARD-a i Mjera Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. Konzultanti su osmislili interaktivan način procesa izrade Strategije koji zahtijeva aktivnu uključenost lokalnih predstavnika s čitavog područja LAG-a. Članovi Upravnog odbora prepoznali su važnost takvog pristupa u kojem članovi LAG-a neposredno sudjeluju i pridonose izradi Strategije kroz zajednički rad i uvažavanje interesa različitih dionika iz svih dijelova područja LAG-a.

Izrada Lokalne razvojne strategije (LRS-a) odvijala se tijekom veljače i ožujka 2016. godine tijekom tri puta po tri interaktivne radionice, koje su bile podijeljene prema različitim dionicima na javni, civilni i gospodarski sektor. U periodu do 30. lipnja 2016. godine održale su se radionice radi prikupljanja projekata s područja LAG-a te se izradila baza podataka projekata. Navedeni princip odabran je kako bi se na temelju jednakih mogućnosti u sudjelovanju obuhvatili svi dionici s područja LAG-a i kako bi se analizirali problemi i mogućnosti iz više perspektiva.

Poziv na sudjelovanje radionicama upućen je svim članovima LAG-a "Sjeverna Istra", a dodatno su motivirani ljudi koje se ocijenilo ključnima za pojedina područja djelovanja, kako bi se u izradi Strategije koristile sve potrebne informacije te osigurala zastupljenost različitih interesa većeg broja sudionika s područja LAG-a.

DIONICI-sektor	1. sastanak – Analiza općeg stanja, izrada SWOT-analize i razvojnih potreba	2. sastanak – Izrada razvojne vizije, definiranje ciljeva i odabir mjera	3. sastanak – Usuglašavanje oko specifičnih ciljeva, odabira mjera i kriterija odabira projekata
Javni	10	10	7
Civilni	6	5	6
Gospodarski	14	12	8
Ukupno	30	27	21

Aktivno se diskutiralo o pojedinim pitanjima koja su sadržana u Strategiji, a odnose se na sva područja koja su od velike važnosti za razvoj teritorija koje je obuhvaćeno LAG-om, kao što su poljoprivreda, turizam, gospodarstvo, ribarstvo itd. Korištenjem metode *brainstorming* izrađena je SWOT-analiza i detektirane su razvojne potrebe na temelju kojih su definirani specifični ciljevi LRS-a. Odabir Mjera i natječaja usuglašen je sa svim dionicima kako bi se

na što kvalitetniji način obuhvatili najvažniji sektori u skladu s razvojnim posebnostima LAG-a. U razdobljima između dviju radionica odabrani pojedinci dodatno su u „domaćem radu“ poboljšavali i/ili dopunjavali materijal izrađen na radionici putem elektroničke pošte. Strategija se objavljuje na internetskim stranicama gradova i općina LAG-a Sjeverne Istre.

8.2. Opis partnerstva

14. ožujka 2011. godine potpisan je Sporazum o osnivanju LAG-a ruralnog područja Sjeverne Istre⁷, kojim se utvrđuje interes za osnivanjem LAG-a na području obuhvaćenih gradova i općina sa svrhom poticanja razvoja ruralnog područja primjenom *pristupa LEADER* i stvaranja uvjeta za pristupanje fondovima Europske unije. Navedenim Sporazumom imenovani su članovi Organizacijskog odbora i opisana su njihova zaduženja. Pod stručnim vodstvom Agencije za ruralni razvoj Istre održana je edukacija članova. Godine 2015. LAG-u "Sjeverna Istra" priključuju se općine Tar – Vabriga – Torre – Abrega, Vižinada – Visinada, te Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica te zaključno s time LAG broji 11 članica JLS-a.

LAG Sjeverna Istra broji 43 (četrdeset i tri) člana, koji su strukturirani kako slijedi: jedanaest jedinica lokalne samouprave, četiri predstavnika javnog sektora, jedna zdravstvena ustanova, dva društva s ograničenom odgovornošću, jedno dioničko društvo, dva obrta, jedno udruženje obrtnika, dvanaest obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, tri udruge i šest fizičkih osoba.

Tablica 7. Odnos zastupljenosti predstavnika osnovnih društvenih sektora LAG-a.

Broj predstavnika u LAG-u (%)			
Javni sektor	Gospodarski sektor	Civilni sektor	Žene
37,20%	44,20%	18,60%	39,53%

U pogledu zastupljenosti gospodarskih grana najzastupljeniji su sektori poljoprivrede i turizma, što odgovara prioritetnim razvojnim usmjerenjima na području LAG-a i Istarske županije. Što se tiče teritorijalne zastupljenosti, svi dijelovi područja LAG-a zastupljeni su u članstvu LAG-a prema mjestu prebivališta ili sjedištu poduzeća. Prema broju članova, najzastupljeniji su oni s područja Grada Buzeta i Novigrada – Cittanova te Općina Brtonigla – Verateneglio i Grožnjan – Grisignana.

8.2.1. Upravni odbor

Upravni odbor LAG-a broji trinaest članova, od čega su tri člana predstavnici izvršnog ili upravnog tijela gradova i općina (Anteo Milos, Iris Jakac, Iva Grgić), što iznosi 23,08%. Deset je predstavnika gospodarskog i civilnog sektora (Morana Odicki, Loreta Zlatar, Wiliam Vigini, Irina Štokovac, David Mejak, Goran Gardoš, Sandra Kokolo, Jadranka Radojković, Dean Visintin i Sabina Antonac), što iznosi 76,92%. Udio žena u Upravnom odboru LAG-a Sjeverna Istra iznosi 61,53%, odnosno osam je žena članica UOa.

Tablica 8. Odnos zastupljenosti predstavnika u izvršnom tijelu LAG-a.

Broj predstavnika u LAG-u (izvršno tijelo) %			
javni	gospodarski	civilni	Od toga žene
23,08%	38,46%	38,46%	61,53%

⁷ Sporazum o postupku i mjerama za osnivanje Lokalne akcijske grupe – LAG ruralnog područja Sjeverna Istra, KLASA: 130-01/10-01/2, UR. BROJ: 2105/03-05/01-11-13.

9. Plan provedbe LRS-a i Akcijski plan provedbe LRS-a

Na razini cjelokupnog razdoblja provedbe LRSa nakon potpisivanja Ugovora, a prije objave prvog natječaja, LAG će podnijeti Plan provedbe LRS-a Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Plan provedbe LRS-a bit će usklađen sa smjernicama iz Pravilnika o provedbi podmjere 19.2. „Provedba operacija unutar CLLD Strategije“, podmjere 19.3. „Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAGova“ i podmjere 19.4. „Tekući troškovi i animacija“ unutar mjere 19 „Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER (CLLD) – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice“ NN 96/2017, NN 53/2018 iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. , Pravilnikom o provedbi mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN br. 91/2019) te Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020. (NN 91/19, 37/20 te 31/21).

Prilog IX.

Provedbu LRS-a iskazujemo u realnom, jasnom, logičnom i izvedivom godišnjem planu provedbe. U sklopu istoga utvrđujemo što i zašto će se raditi, tko i do kad će to učiniti, kao i dodijeljena financijska sredstva. Na temelju godišnjeg plana provedbe utvrđivat će se obveze po pitanju redovitog poslovanja, ali i Akcijski planovi za potrebe provedbe Mjera 19.2., 19.3. i 19.4. Obveza izrade godišnjeg plana provedbe rada je na Voditelju LAG-a. Akcijski plan će se provoditi i usklađivati s planom natječaja koji raspisuje APPRRR.

U akcijskom planu razmotrene su sljedeće točke:

- vrste aktivnosti koje predviđa LAG za postizanje ciljeva;
- tko će biti odgovoran za provedbu aktivnosti (LAG, različiti korisnici projekta u okviru svake aktivnosti);
- kad se trebaju odvijati aktivnosti (vremenski raspored provedbe Strategije);
- iznosi financijskih sredstava za aktivnosti iskazani u postocima od ukupnog iznosa potpore dobivene unutar podmjere 19.2.;
- pokazatelji uspješnosti.

9.1. Tijek provedbe LRSa na razini svake godine unutar programskog razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.

Akcijski plan provedbe za 2016.				
Operacija (Mjera iz PRRa 2014. – 2020.)	Dionici: pravni subjekti registrirani na području LAG-a "Sjeverna Istra" i s realizacijom ulaganja na području LAG-a "Sjeverna Istra"	Rokovi	Sredstva (%)	Pokazatelji uspješnosti
Specifičan cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	1%	Zahtjev za isplatu koji je odobrio APPRRR.
Akcijski plan provedbe za 2017.				
Specifičan cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	2%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2018.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini	5,25%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrana 5 najuspješnija PG- a
Specifičan cilj SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u drugom kvartalu 2018. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2018.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 90 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	10,69 %	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 8 najuspješnijih korisnika.
Specifičan cilj SC 5. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	2 %	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2019.				
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				

4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u trećem kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u trećem kvartalu 2019. ; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	18,13%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 12 najuspješnijih PGa
Specifični cilje 1: Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u drugom kvartalu 2019. Objava natječaja od strane LAG-a u drugom kvartalu 2019. godine	26,05 %	Pristigla dokumentacija u LAGu od strane nositelja projekata.
Specifičan cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu međuteritorijalne suradnje	Predaja projektne dokumentacije putem natječaja za tip operacije 19.3.2. izdanog od strane APPRRR-a tijekom prvog kvartala 2019. ; Predaja Zahtjeva za isplatu u trećem kvartalu 2019.	1%	Odobrena projektna prijava međunarodne suradnje od strane APPRRR-a.;
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Akcijski plan provedbe za 2020.				
Specifičan cilj SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda				
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5 %	Odobren Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
7.4.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2020. Objava natječaja od strane LAG-a u prvom kvartalu 2020.; Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	1,34%	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabran 1 najuspješniji korisnik.
Specifični cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u zadnjem kvartalu 2020. Objava natječaja od strane LAG-a u zadnjem kvartalu 2020.;	8,79%	Pristigla dokumentacija u LAG-u od strane nositelja projekata.

6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR najkasnije 60 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	26,05 %	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 25 najuspješnijih korisnika.
Specifičan cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu međuteritorijalne suradnje	Početak provedbe aktivnosti projekta te predaja 1. Zahtjeva za isplatu sukladno Natječaju za provedbu Podmjere 19.3.	27,22 %	Odobren Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti sukladno projektnoj prijavi
Akcijski plan provedbe za 2021.				
Specifičan cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu međuteritorijalne suradnje	Provedba aktivnosti tekućeg projekta suradnje sukladno Odluci te predaja Završnog zahtjeva za isplatu u 2. kvartalu 2021.	57,85%	Odobren Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti sukladno projektnoj prijavi.
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.
Specifičan cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
4.1.1.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 4	Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrenje u APPRRR u drugom kvartalu 2021. godine i najkasnije 60 dana od dana donošenja odluke na LAG razini;	8,79 %	Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena u APPRRR; Odabrano 8 najuspješnijih korisnika.
Akcijski plan provedbe za 2022.				
Specifični cilj SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda stanovnika				
7.4.	LAG; prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 7	Najava natječaja i objava natječajne dokumentacije u prvom kvartalu 2022. Obrada natječajne dokumentacije tijekom drugog kvartala 2022. Slanje dokumentacije provedenog natječaja na odobrene APPRRR– u 3.kvartalu 2022.	23,34%	Objava LAG-natječaja Obradena prijavna dokumentacija Dokumentacija o provedenom natječaju dostavljena APPRRR-u, odabrano 11 najuspješnijih korisnika.
Specifični cilj SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava				
6.3.	LAG; Prihvatljivi korisnici sukladno Pravilniku za Mjeru 6	Objava natječaja u I. kvartalu 2022.	5,30%	Objava LAG-natječaja Obradena prijavna dokumentacija.

		Slanje dokumentacije o provedenom natječaju APPRRR– u na odobrenje najkasnije 60 dana od donošenja odluke na LAG razini.		Dokumentacija o obrađenom natječaju dostavljena APPRRR– u: odabrano 5 najuspješnijih korisnika.
Specifični cilj SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija				
19.3.2.	LAG; Pridruženi LAG-ovi u zajedničkom projektu među-teritorijalne suradnje.	Prijava projekta transnacionalne suradnje u I. kvartalu 2022. godine Početak provedbe aktivnosti projekta te predaja 1. Zahtjeva za isplatu sukladno Natječaju za provedbu Podmjerne 19.3.	42,15%	Odobren Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti sukladno projektnoj prijavi.
19.4.	LAG	Predaja Zahtjeva za isplatu na kraju svakog kvartalnog razdoblja tijekom obračunske godine.	5%	Odobreni Zahtjev za isplatu za provedene aktivnosti.

9.2. Procjena broja projekata za vrijeme razdoblja provedbe LRS-a 2014. – 2020.

U programskom razdoblju provedbe Lokalne razvojne strategije LAG-a "Sjeverna Istr", na temelju sredstava koje bi Strategija mogla ostvariti i na temelju utvrđenih potreba na terenu, procjenjuje se da bi se iz Mjere 19.2. financiralo 75 projekata. Za potrebe procjene broja projekata za vrijeme programskog razdoblja LAG je proveo niz aktivnosti u koje je uključio dionike iz svih sektora te je prikupio informacije koje će postati sastavni dio Baze projekata. Ukoliko se tijekom provedbe natječaja utvrdi različit interes od ovog predviđenog u Strategiji, izvršit će se korekcija raspodjele sredstava prema mjerama sukladno stvarno iskazanom interesu prijavitelja, a sve u cilju maksimalnog poticanja ruralnog razvoja i iskorištenosti raspoloživih sredstava.

Operacija (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	Broj projekata	% sufinanciranja
4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	20	28,02%
6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	35	36,61%
7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	20	35,37%
Ukupno u Mjeri 19.2	75	100%
19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje	2	5% na temelju 19.2.
19.4. Tekući troškovi i animacija	24	25% na temelju 19.2. i 19.3.

9.3. Redovito poslovanje

Uz aktivnosti provedbe odabira projekata sukladno u razdoblju 2014. – 2020. u podmjeri 19.2 LAG će provoditi i sljedeće aktivnosti:

- priprema i provedba natječaja u sklopu PRRa;
- priprema, prijava i provođenje projekata LAGa;
- radni zadaci povezani s operativnim poslovanjem LAG-a (sjednice radnih tijela, donošenje Akcijskih planova te praćenje izvršenja, priprema sjednica upravnog odbora i skupštine LAGa);
- provođenje radionica i seminara te konzultacije (edukacije u poljoprivredi, turizmu, korištenju fondova EUa i suradnje) 3 puta godišnje;
- sudjelovanje na raznim kongresima, edukacijama, sastancima, radnim skupinama i sličnim događanjima povezanim s područjem djelovanja LAGa;
- Suradnja s drugim LAGovima, udrugama, organizacijama, JLSovima i dr.

Za redovito poslovanje zaduženi su Voditelj LAG-a te Upravni odbor.

10. Način praćenja i vrednovanje LRS-a

U ovom su poglavlju opisane metodologije praćenja i vrednovanja provedbe LRS s ciljem identifikacije problema i poteškoća, nadzora nad ostvarenjem rezultata LRS i provedenih tipova operacija te opće ocjene o učinkovitosti provedbe LRS i njenom utjecaju na LAG područje.

Opipljivi rezultati praćenja i vrednovanja provedbe su:

- Završno izvješće o provedbi LRS te
- Izvješće o vrednovanju provedbe LRS
- koji će biti izrađeni na kraju programskog razdoblja i koji će služiti kao temelj za izradu LRS za sljedeće programsko razdoblje.
- Prilikom identifikacije metodologije praćenja i vrednovanja LRS polazilo se od sljedećih pretpostavki:
  - LAG je mlada organizacija koja nema iskustva u provedbi strateških dokumenata niti raspisivanju LAGnatječaja, stoga je potrebno osmisliti mehanizme koji će omogućiti redovito i jednostavno praćenje provedbe, kao i identifikaciju mjera za rješavanje identificiranih problema,
  - u prvim je godinama provedbe moguće očekivati poteškoće u provedbi LRS i natječaja, stoga je potrebno fokusirati se na to razdoblje,
  - protokom vremena i stjecanjem iskustva, LAG će biti u stanju samostalno provoditi ove aktivnosti.

Mehanizmi praćenja i vrednovanja LRS su podijeljeni u dvije grupe kako slijedi: GRUPA 1 – Praćenje provedbe LRS i nadzor nad provedbom i GRUPA 2 – Vrednovanje učinaka LRS.

LAG će osposobljavati kapacitete za provedbu samoprocjene i vrednovanja, po potrebi će provesti edukacije za svoje članove i vanjske stručnjake.

10.1. Opis praćenja provedbe LRS-a

Praćenje provedbe LRS obuhvaća stalno praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, indikatora za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti projekata. Praćenje je sastavni je dio redovnih aktivnosti LAG-a.

Za implementaciju praćenja provedbe LRS, LAG će uspostaviti Bazu podataka o korisnicima i projektima od raspisivanja natječaja i zaprimanja do odobrenja i realizacije. Baza će sadržavati podatke o odobrenim i neodobrenim projektima po natječajima, s podacima o korisniku, vrsti i iznosu ulaganja, intenzitetu ulaganja, realizaciji provedbe. Baza podataka će imati uspostavljeni sustav praćenja prema indikatorima LRS (kako bi se pratio doprinos ciljevima) te vrstama korisnika, lokacijama provedbe i drugo.

Ishod praćenja LRSa treba biti godišnje izvješće o provedbi LRS. LAG je dužan dostaviti godišnje izvješće o provedbi LRS za godinu „n1“ Upravljačkom tijelu u godini izvještavanja „n“. Godišnje izvješće o provedbi LRS za godinu „n1“ odnosi se na razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca godine „n1“. Godišnje izvješće o provedbi LRS se dostavlja na propisanom obrascu koji je dostupan na internetskim stranicama Upravljačkog tijela.

10.2. Organizacija praćenja LRS-a

GRUPA 1:	Praćenje provedbe LRSR i nadzor nad provedbom		
CILJ:	Osigurati pravilnu i pravovremenu provedbu aktivnosti identificiranih unutar LRS		
	AKTIVNOST	ROK	ZADUŽENJE

Praćenje provedbe akcijskog plana i bilježenje nepravilnosti Analiza utroška proračunskih sredstava Broj prijavljenih projekata, vezani podaci i analitika prijavljenih projekata, analiza doprinosa projekata ciljevima i pokazateljima LRS, Pravovremenost i obujam provedbe planiranih aktivnosti te objave LAG-natječaja Praćenje aktivnosti animacije	Godišnje	Stručna služba LAG-a i nadležno tijelo LAG-a koji potvrđuje/usvaja završne dokumente
Prilagodbe u provedbi akcijskog plana (jesu li u roku provedeni planirani pozivi i druge aktivnosti)		
Praćenje indikatora		
Godišnje izvješće o provedbi LRS		
Završno izvješće o provedbi LRS	Na kraju razdoblja	Stručna služba LAG-a, vanjski stručnjaci, nadležno tijelo LAG-a

10.3. Opis vrednovanja provedbe LRS-a

Vrednovanje služi za ocjenu kvalitete postignuća projekata financiranih putem LRS i njihovog utjecaja na postignuće rezultata. Vrednovanje će se vršiti za svaki pojedini natječaj, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za eventualne izmjene u LRS na razini tipova operacija ovisno o postignućima u prvim pozivima.

Vrednovanje podrazumijeva primjenu mehanizma interne kontrole i vanjske kontrole provedbe LRS kako bi se utvrdila razina uspješnosti strategije, odnosno sukladnost realizirane provedbe u odnosu na planirano.

Vrednovanje provedbe strategije provodi se na dvije razine interno i vanjsko vrednovanje provedbe LRS.

1. Interno vrednovanje:
provodi se za svaki poziv na razini svake godine, ako primjenjivo, odnosno po završetku provedbe projekata, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za izmjenu LRS. Interno vrednovanje provodi LAG.
2. Vanjsko vrednovanje:
na kraju programskog razdoblja, analizom dokumenata LRS, godišnjih izvješća, provedbom razgovora s korisnicima i lokalnim partnerstvom. Za provedbu vanjskog vrednovanja LAG može angažirati vanjske stručnjake.

U nastavku su opisani elementi za vrednovanje LRS kroz programski period.

GRUPA 2:	Vrednovanje učinaka LRSR	
CILJ:	Ocijeniti kvalitetu provedbe LRS, postignuće ciljeva, rezultata i ukupni učinak na LAG-područje	
AKTIVNOST	ROK	ZADUŽENJE
Analiza godišnjih izvješća o provedbi LRS-a i baze podataka – provjera rezultata i učinaka projekata; Doprinos LRS-a PRR i LEADERu i primjena načela LEADER a u radu LAGa	Godišnje – po završetku provedbe projekta	Stručna služba, vanjski stručnjaci (po potrebi) i Upravni odbor LAG a

Izvješće o vrednovanju provedbe LRS.	Na kraju razdoblja (na kraju trogodišnjeg razdoblja, ukoliko primjenjivo minimalno 2x za vrijeme trajanja programskog razdoblja)	
---	--	--

10.4. Indikatori za mjerenje učinka provedbe LRS

SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstva			
Tip operacije (Tip operacije iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ IZLAZA/OUTPUT	POKAZATELJ REZULTATA/TARGET	POKAZATELJI UČINKA
4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora: 20	Broj realiziranih ulaganja: 20	Otvorena radna mjesta: 2
		Broj ulaganja i/ili u izgradnju, i/ili u rekonstrukciju i/ili u opremanje: 4	3% povećanja prihoda poljoprivrede na području LAG-a
6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava	Broj dodijeljenih potpora: 35	Broj realiziranih ulaganja: 35	Broj korisnika koji su uložili u kupnju mehanizacije i opreme: 30
		Broj OPG-ova koji su uveli inovacije: 5	3% povećanja prihoda poljoprivrede na području LAG-a
SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda			
Tip operacije (Tip operacije iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ IZLAZA/ OUTPUT	POKAZATELJ REZULTATA/TARGET	POKAZATELJ UČINKA
7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu	Broj dodijeljenih potpora: 20	Broj realiziranih ulaganja: 20	Broj stanovnika kojima je povećana kvaliteta života: 30.000
		Broj infrastrukturnih ulaganja: 20	
SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija			
Podmjera (Podmjera iz PRR-a 2014. – 2020.)	POKAZATELJ IZLAZA/OUTPUT	POKAZATELJ REZULTATA/TARGET	POKAZATELJ UČINKA
19.2.	Broj objavljenih natječaja: 10, broj projektnih prijava: 75	Broj realiziranih ulaganja: 75	Broj novo otvorenih radnih mjesta u LAG-u: 2
			15% povećanja prihoda korisnika LRS.
19.3. Priprema i provedba aktivnosti suradnje LAG – a	Broj prijavljenih projekata: 2	Broj realiziranih ulaganja: 2	% povećanja sredstava LAG-a koja dolaze iz izvora različitih od PRRa
19.4. Tekući troškovi i animacija	Broj izvršenih aktivnosti: 24	Broj sudionika aktivnosti: 80	1% povećanja zaposlenosti na području LAG a

10.5. Opis procjene provedbe LRS-a

Prikaz praćenja provedbe LRS-a vidljiv je u nastavku:

RAZINA LRS- a	PREDMET PROCJENE	NADLEŽNO TIJELO	PERIOD
Ciljevi i vizija	Postignuće ciljeva i vizije	Upravni odbor	Jednom godišnje
Mjere	Učinci provedenih mjera	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno
Rezultati	Konkretni učinci provedenih projekata	Upravni odbor i zaposlenici LAG-a	Kvartalno

11. Opis sposobnosti provedbe LRS-a

Računovodstvo LAG-a vodi tvrtka Neapolis d.o.o. iz Novigrada – Cittanova, koji je ujedno i član LAGa. Tvrtka Neapolis d.o.o. zaduženo je za vođenje knjigovodstva za udruge na području Novigrada – Cittanova. Izbor Neapolisa d.o.o. za vođenje knjigovodstva LAG-a usvojen je na sjednici Upravnog odbora.

Predsjednik i dopredsjednik LAG-a, Ante Milos i Neš Sinožić, ujedno su i gradonačelnik Grada Novigrada – Cittanova i načelnik Općine Brtonigla - Verteneglio te imaju višegodišnje iskustvo u upravljanju javnim sredstvima.

LAG ima dovoljne ljudske kapacitete za provedbu LRSa u narednom razdoblju, zaposlene su 2 osobe na puno radno vrijeme – Voditelj LAG-a te 1 stručni suradnik za pripremu i provedbu projekata. Članovi LAGa, posebice oni iz javnog sektora prikupili su u pretpripremnom razdoblju 2007. – 2013. puno značajnog iskustva u prijavi i provedbi projekata namijenjenih lokalnom razvoju zajednice, ali van LEADERa. To se naročito odnosi na članove iz sljedećih JLSova: Gradovi Umag – Umago, Novigrad – Cittanova, Buzet, Buje, te Općine Brtonigla – Verteneglio, Oprtalj – Portole i Kaštelir – Labinci – Castelliere – S. Domenica. Popis projekata koji su provedeni na području LAG-a "Sjeverna Istra" izvan mjere LEADER nalazi se u Dodatku 12.

Iako LAG "Sjeverna Istra" u prethodnom razdoblju nije uspio dobiti sredstva za provedbu projekata LEADER-pristupa kroz program IPARD Mjere 2020, vlastitim je sredstvima i volonterizmom svojih članova utjecao na ključne probleme detektirane u prethodnoj Strategiji za razdoblje 2013. – 2014. To je učinio tako da je organizirao besplatne edukativne radionice u suradnji s konzultantskom tvrtkom o natječajima IPARD i natječajima Programa ruralnog razvoja. Radionice su organizirane netom prije raspisivanja natječaja kako bi dionici na vrijeme znali koju dokumentaciju moraju pripremiti za prijavu projekta i kako bi dobili sve potrebne savjete o natječajima. Kontinuirani pristup održavanju radionica pridonio je uspješnom jačanju vidljivosti LAG-a i njegovom pozicioniranju kao glavnom mjestu za informiranje građana i poljoprivrednika. Također je Grad Buje – Buie kroz projekt BALKAN DEVELOPMENT, koji je financirala regija Friuli Venezia Giulia, pridonio organizaciji raznih seminara u cilju upoznavanja građana, poslovnog i društvenog sektora, s pojmom „Lokalna akcijska grupa“ (LAG) i njegovim značajem za male zajednice.

12. Financijski kapacitet za provedbu LRS-a

12.1. Financiranje rada LAG-a (izvori financiranja)

LAG "Sjeverna Istra" financirat će se iz nekoliko izvora. Dio sredstava osigurat će se putem članarina, a dio putem programa LEADER, Mjere 19. LAG će dodatna sredstva nastojati osigurati pripremom i prijavom projekata na razne natječaje (JLS, nacionalni i izvori EU-a). LAG će se prijavljivati i na natječaje Istarske županije i Zaklade za razvoj civilnog društva te

i na taj način osigurati sredstva. U nastavku donosimo pregled izvora financiranja i financijskih alokacija po godinama za period 2014. – 2020. g. izražen u HRK.

ČLANARINE 2016. – 2020.	PRR 19.1. 2016.	PRR 19.2, 19.3. i 19.4. 2016. – 2020.	UKUPNO (EUR) 2014. – 2020.
893.250,00 HRK	63.542,38 HRK	13.543.253,89 HRK	1.809.434,30 EUR

12.2. Procjena potrebnih financijskih sredstava

Operacija (Mjera iz PRR 2014.2020.)												
Godina			4.1.1.					6.3.	7.4.		19.3.	19.4.
2016.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1%
2017.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2%
2018.	/	/	/	/	/	/	/	5,25%	10,69%	/	/	2%
2019.	/	/	18,13%	/	/	/	/	26,05 %	/	/	1%	5%
2020.	/	/	8,79 %	/	/	/	/	/	1,34%	/	27,22%	5%
2021.	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	57,85%	5%
2022.	/	/	/	/	/	/	/	5,30%	23,34%	/	42,15%	5%

LAG "Sjeverna Istra" provodit će praćenje i evaluaciju LRS-a te, ukoliko se pokaže drugačiji interes prijavitelja na natječaj, pravovremeno napraviti preraspodjelu sredstava sukladno propisanim procedurama.

12.3. Financiranje provedbe LRS-a

Temeljem pretpostavke o dodjeli sredstava unutar Mjere 19, a za podmjere 19.2., 19.3. i 19.4.:

LAG	19.2.	19.3. (5% na temelju 19.2.)	19.4. (25% na temelju 19.2. i 19.3.)	UKUPNO
LAG "SJEVERNA I- STRA"	10.622.937,25 HRK	449.810,67 HRK	2.361.505,97 HRK	13.534.253,89 HRK

U tablicama u nastavku pregled je postotaka sredstava koji će se namijeniti za financiranje pojedine Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.).

Postotci izračuna za 19.3. i 19.4. zasebno su izvedeni i predstavljaju postotni udio sredstava na temelju podmjere 19.2. (za podmjeru 19.3.) i u zbroju podmjera 19.2. i 19.3. (za podmjeru 19.4.), međutim oni ne utječu na činjenicu da LAG "Sjeverna Istra" za podmjeru 19.2. Operacije (Mjera iz PRR-a 2014. – 2020.) ima prema simulaciji na raspolaganju stopostotni iznos od 10.622.937,25 HRK.

CI-LJEVI	SC 1. Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava –64,63%	SC 2. Razvoj lokalne infrastrukture i poboljšanje životnog standarda – 35,37%	SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 0%
19.2.	<p>Aktivnosti:</p> <p>1. Poboljšavati uvjete proizvodnje i kvalitete poljoprivrednih proizvoda uključujući nabavu mehanizacije i opreme.</p> <p>2. Razvijati, rekonstruirati i izgrađivati poljoprivrednu infrastrukturu i objekte.</p>	<p>Aktivnosti:</p> <p>1. Ulagati u građenje i/ili opremanje: vatrogasnog doma i spremišta, društvenog doma/ kulturnog centra, planinarskog doma i skloništa, turističkog informativnog centra, dječjeg igrališta, sportskih građevina, objekata za slatkovodni sportski ribolov (ribički dom, nadstrešnica i drugo), rekreacijskih zona na rijekama i jezerima, biciklističkih staza i traka, tematskog puta i parka, javnih zelenih površina (parkovi i slično), pješačkih staza, pješačkih zona, otvorenog odvodnog kanala, groblja (komunalna infrastruktura i prateće građevine), tržnica, javnih prometnih površina (trg, pothodnik, nadvožnjak, javne stube i prolaz).</p>	
Tip operacije (Tip operacije iz PRR-a 2014. – 2020.)			
19.2.	<p>4.1.1. Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti PG-a.</p> <p>6.3. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava</p>	<p>7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.</p>	
CI-LJEVI	SC 3. Promicanje udruživanja radi prijenosa znanja i inovacija – 5% na temelju 19.2.		
19.3.			<p>Aktivnosti:</p> <p>1. Ulagati u razvoj okruženja za uspostavu kratkih lanaca opskrbe te njihovu promociju.</p> <p>2. Stvarati poticajno okruženje za razvoj Područja LAG-a sukladno Mjerama PRRa 2014. – 2020.</p> <p>3. Razvijati međuteritorijalnu suradnju i suradnju lokalnih akcijskih grupa.</p> <p>4. Promovirati tradicijsku gastronomiju</p>

		5. Prelazak na kružno biogospodarstvo i ekološka poljoprivreda 6. Poticati povećanje konkurentnosti lokalnih proizvođača s područja LAG-a	
--	--	--	--

Tekući troškovi i animacija – 25% na temelju 19.2. i 19.3. (SC3.)

13. Prilozi LRS-u

Prilozi LRSu sastavni su dio i nalaze se u Dodatku LRS-a.